

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Palai, 62. Telèton 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Any IV. Núm. 165 - Barcelona, dijous, 31 de Març de 1932

Una gran batalla contra la ignorància. L'ha guanyada el ministre d'Instrucció pública.

LA COLONITZACIÓ ESCOLAR DEL PAÍS

El pressupost d'Instrucció pública

Cal suposar que el lector s'haurà adonat de la importància del pressupost d'Instrucció pública, que acaben d'aprovar les Corts Constituents. Representa una gran batalla guanyada a la ignorància. Caldrà encara lluitar-ne de noves i hem de fer-ho carrec que la lluita contra l'analfabetisme ha de durar molts anys. La monarquia anava fent molt lentament, i tothom sap que les dinasties d'Espanya i Rússia havien especulat amb la ignorància del poble. Un règim faraònic necessitava un bon tant per cent d'analfabets : el règim democràtic es refia de la cultura popular.

El lector de diaris potser no ha retingut les característiques principals del pressupost d'Instrucció pública. Potser les pàgines d'un setmanari són un lloc adient, i, sobre-tot, més reposat, per remarcar-ne la importància. Per això creiem que no serà excessiu dedicar una part d'aquest article a resumir l'abast del pressupost retallant fragments del discurs del ministre d'Instrucció pública don Fernando de los Ríos.

La part més impressionant són les xifres. Diu el ministre :

«Cuando la Monarquía se hundió, tenía España 35,716 escuelas. Faltaban 27,151. Están funcionando 6,280 escuelas nuevas... Será posible crear en el último cuatrimestre del año 3,000 escuelas, con lo cual tenemos 10,000. Desde 1908 a 1921 había aumentado de 24,128 a 35,716 (15,888 escuelas), y nosotros habremos creado en año y medio 10,000.»

Programa de l'obra a realitzar en matèria de primera ensenyança :

«En cinco años habremos saldado todo nuestro déficit de escuelas primarias.»

Hi ha, però, un altre problema que ningú no ignora : el de la formació dels mestres. S'ha escrit molt sobre aquesta qüestió, i, en general, el personal docent no n'ha sortit gaire afavorit. No fa molt temps, des d'aquest mateix lloc, vàrem insinuar la gravetat d'aquest problema. Reconeixíem que, en parlar dels mestres, calia no oblidar que hi ha una minoria selecta que honora la classe, però seria inútil voler dissimular que hi ha un enorme tant per cent de mestres que no passen d'ésser analfabets de segon grau. Experiències fetes recentment a expenses de persones que acaben de sortir de la Normal, ens han permès confirmar el que llavors afirmàvem : hi ha, àdhuc en les últimes promocions, mestres que poden exhibir rengleres de notes de «sobresaliente» que no saben fer una carta en cap idioma. No ens costaria res demostrar el que diem i fer-ne una informació periodística. En l'article que hem citat parlàvem de l'existència d'una col·lecció de cartes que avergonyiria uns quants centenars de mestres de Catalunya, alguns d'ells molt ben situats.

Per això una de les primeres obres considerades com d'urgència per la Generalitat en allò que fa referència a la cultura, ha estat aquesta de procedir a una renovació de l'Escola Normal, no solament pel que fa a la seva adaptabilitat a l'esperit de Catalunya, sinó també quan a l'eficiència i a la modernitat dels seus procediments pedagògics.

Es per això que, per la seva banda, don Fernando de los Ríos ha cercat de donar al mestre, abans d'ingressar-lo en la preparació professional, un ensenyament secundari del mateix tipus que el que cal per a l'entrada en les disciplines universitàries.

Aquell problema és tan greu com el de la falta d'escoles. La causa del mal, evidentment, cal cercar-la a les Normals. Però, i el personal que ja n'ha sortit de les Normals? No dubtin els mestres que aquest ha estat un dels problemes més importants que s'ha plantejat el ministre d'Instrucció pública. L'Estat ha abocat la caixa a Instrucció, però no tindria res d'estrany que, tard o d'hora, prevalgués un criteri, que té fermes partidaris, segons el qual s'aniria a una selecció de personal aplicant amb un rigor extraordinari el mecanisme de les oposicions.

Que el ministre s'ha preocupat del problema, en donen fe els paràgrafs següents del seu discurs, relatius a la preparació dels mestres :

«Al maestro, la República le va a dar una formación como la que tiene en Inglaterra, en Alemania, en los Estados Unidos.»

I més avall :

«Para que el maestro se mantenga en un cierto nivel, es indispensable una inspección eficiente, y nosotros creamos 110 inspectores.»

No s'hi planyerà res. Hi haurà missions pedagògiques i biblioteques :

«Al final del mes de abril podremos organizar más de cuarenta misiones pedagógicas semanales por las aldeas. Se les deja la

biblioteca. Van repartidas ya 160; preparadas otras 100. Y se está preparando el museo ambulante seleccionado por don Manuel B. Cossío.»

I encara :

«Tenemos un plus sobre 1931 de 17 institutos, 10 internados y residencias, 8 nuevas salas de permanencia, 10 bibliotecas circulantes, 20 escuelas preparatorias.»

Fernando de los Ríos veïtat de la seva família

El ministre ha dit ben clarament la seva opinió sobre aquest problema tan greu com el de la manca d'escoles, i ofereix mitjans per a resoldre'l.

Ens fem càrrec que el mestre havia d'estar al nivell de l'Estat i de les escoles i subsidis que li proporcionava l'Estat. Però les coses han canviat, i dient això, parlant com ha parlat el ministre, es reconeixen els defectes i es tracta de corregir-los.

Crear escoles i no pendre garanties sobre la cultura dels mestres seria llençar els diners. Si hem de crear un Estat nou, hem de garantir l'eficiència dels organismes principals de l'Estat. El senyor Azaña es va proposar que l'exèrcit espanyol no fos el més dolent del món : ara el senyor Fernando de los Ríos s'ha proposat augmentar el nombre de mestres i que els mestres ensenyin. L'analfabetisme tradicional ha rebut una gran sotragada. Dintre pocs anys es pot canviar l'aspecte del país. És un problema de diners i de saber-los gastar.

I ara que hem parlat del pressupost de don Fernando de los Ríos, no oblidem que el primer ministre d'Instrucció pública del règim fou un català, Marcellí Domingo. El seu successor no ha hagut de fer més que continuar l'obra realitzada pel mestre tortosí. Abans, en temps de la monarquia, aquest ministeri era quasi sempre un graó en l'escalafó de la carrera ministerial. Quan algú no servia per res, se l'enviava a Instrucció pública per tal que continués l'obra d'embutiment del país. Evidentment, ha passat alguna cosa a Espanya!

De Dijous — a Dijous

TURISME

Notícies de procedència interessada asseguren que Espanya està plena de turistes. Algú fa arribar la xifra dels estrangers que a hores d'ara es passegen pel territori de la República a cent vint mil. A Mallorca, si no hi ha cua als hotels, poc se'n falta.

La notícia no ens ve de nou. Fa tres o quatre anys que Espanya està de moda. La commoció del canvi de règim va allunyar els espantadissos, però, finalment, el turista s'ha decidit a venir. I és que Espanya continua estant de moda i l'adveniment de la República ha donat un picant atractiu.

Ja no són solament els corresponents als més menys fantasistes de la premsa estrangera, que volen venir a veure de prop els efectes del canvi de règim; o els literats en cerca de temes pintorescos per procurar-se un refrescament d'inspiració.

Aquesta mena de turistes, encara que sigui la que fa parlar més, no té prou volum per fer-se adonar de la seva presència. Ens referim al turista anònim, que la majoria de vegades no és client dels palaços, sinó que pertany a una certa classe mitjana del turisme, la qual és, fet i fet, la més important i la que més el fa viure.

El turista deu haver-se dit que, fet i fet, els desordres que de tant en tant organitzen els faiers, no arriben pas a commoure el país. Qui sap si algun turista ha pensat que encara que hagin estat suprimides les processons de Setmana Santa a Sevilla, podria prometre's algun altre espectacle tant o més nacional, com, per exemple, alguna crema de convents!

La primavera i la baixa de la pesseta han portat les orenetes i els turistes. Ben mirat, al turista potser l'haurà commogut més la baixa de la pesseta que l'arribada de la primavera. El dòlar val 13 pessetes i un ral. Si teniu en compte que és possible aposentar-se en algun gran hotel de Sevilla per trenta pessetes, us explicarem l'afluència turística. Es com si nosaltres ens poguéssim instal·lar en un bon hotel de París per una mica més de dos duros.

Paral·lelament a aquestes notícies, diuen de França que aquest any, durant la Setmana Santa, han desembarcat molts menys turistes anglesos. Es podrà dir que, amb la baixa de la lluita esterlina, els anglesos no són tan rics. I, a més a més, la ferma propaganda proteccionista ha decidit molts subdits britànics a viatjar sobretot pel seu propi país. Amb la baixa de la lluita, la propaganda turística ha descobert, en el mateix territori anglès, els succedanis de tots els llocs continentals preferits del turista britànic. Però, així i tot, aquests mateixos anglesos s'han dignat fer-nos una visita.

Tots aquests turistes vénen a observar-nos. El moment és bastant compromès. Del que expliquin aquests turistes quan tornin a casa llur en depèn gran part del nostre crèdit. Hi ha tantes senyores mòmies angleses i americanes que estan convençudes que Espanya ha perdut en prestigi i sumptuària d'ençà que n'hem tret el rei! La realitat els demostrarà que no ens barallem a trets amb la guàrdia civil i que els tarongers no fan bombes. I entretant hauran gaudit d'una primavera que comença bé i promet molt. S'hauran passejat per un país molt suggestiu, hauran vist com es consolida un règim nou i, sobretot, encara potser hauran fet economies. — B.

Les sorpreses del senyor Tusell

El nou *Diari Mercantil* fa aigües... El seu inspirador, senyor Xavier Tusell, que és, com creuen a la Lliga i com li digué una vegada en ple Consistori el senyor Marial, «un dels savis més savis d'Europa», ha tingut, però, per salvar-lo, una idea lluminosa.

Va confiar-la als redactors : —Farem la plana del davant i la del darrera en castellà i les interiors en català, i, així, el lector es trobarà amb l'agradable sorpresa que pel mateix preu li donem dos diaris.

Això és més que badar

Per al gran setmanari francès *Candide* res no ha canviat ací des del 14 d'abril de l'any passat.

Alfons de Borbó és encara, per a l'esmentat periòdic, el rei *Alphonse XIII*.

En donar compte, en el seu darrer número, d'un retrat de l'ex-rei exposat a París, escriu :

«Sa Majestat ens apareix en una tela immensa, en vestit marró de golf i portant el «zahonés», una mena de kilt de caça.

«Es veu el rei salvar una pendent abrupta, el rostre enèrgic, la mirada perduda a l'horitzó, en un paisatge de Castella, de l'Espanya negra, inculta i salvatge. Hi ha grandesa i desolació!»

Qui signa les precedents ratlles?

Siguem indiscrets. Les signa el senyor André de Fouquières, cap del protocol, fixin-s'hi bé, de la Presidència de la veïna República, o sigui la persona menys indicada a París per a fer determinades manifestacions. Ai, Fouquières, Fouquières!

Qui és el germà de l'altre?

El senyor Antoni Ventós, flamant governador civil de Lleida, fou sempre, fins a l'hora del seu nomenament, el «germà d'En Ventós». No tenia personalitat pròpia.

Però, d'ençà que és governador i l'Ernest dimittí el càrrec de tinent d'alcalde, els papers han canviat.

Ara, per als íntims, el «germà d'En Ventós» és l'altre.

Tots guanyant

L'Associació de ràdio que el Dijous Sant deixà els barcelonins sense emissió, va demanar permís l'endemà per radiar l'anomenat Sermó de les Set Paraules fet a Madrid per no recordem quin cèlebre orador sagrat. —Concedit— digué el governador—. Però a continuació vull tangos i matxitxes!... Tothom quedà content.

Alta cultura

Un *potin* que ve directament de la capital del Sena.

El fill segon d'Alfons de Borbó, Jaume, fulleja, als encants de llibres, uns volums. La seva atenció es fixa, especialment, en un tractat del doctor Cabanès sobre la malaltia hereditària dels Borbons.

Però no el compra. A l'últim, es decideix. S'emporta el *Resumen tauromáquico* del año 1930.

Conyac de marca

El dibuixant Benigani pren seient a una taula de cafè.

—Què pendrà— pregunta el cambrer.

—Home, si tinguessin conyac Benigani...

—Miraré si n'hi ha.

I el cambrer, de bona fe, se'n va a la recerca del conyac famós.

Aquesta petita facècia ens recorda la que, en certa ocasió feu un amic a Juanito Eldorado, mallorquí descobridor de cantadors de flamenc.

—Escolteu : i a un tal Estelrich, no l'heu sentit mai?

—Em sembla que sí. Aquest nom em sona.

Una segona part, també bona

La precedent anècdota referent a l'Estelrich té una segona part.

En Juanito Eldorado va saber, al cap d'uns dies, la broma que se li havia gastat, i va conèixer, també, la personalitat de l'animador de la Fundació Bernat Metge.

En veure novament a casa seva l'autor de la facècia, l'empreguè :

—Vostè em preguntà pel cantador Estelrich, veritat?

—Sí.

—I clar que l'he sentit cantar! Després vaig fer memòria. Però, no és cantador de flamenc...

—Ah, no?...

—No, no. Es cantant d'òpera.

Banyes de peus

Vestíbul de l'Ateneu: En Fontdevila, director de l'*Heraldo de Madrid*, que es troba accidentalment a Barcelona, conversa amb En Francesc Susanna, director de l'*Editorial Apolo*.

L'arquitecte Calzada s'hi ajunta.

Parlen, parlen...

Tot d'una, En Calzada pregunta a En Susanna :

—I d'aquell Susanna que també escrivia, què se n'ha fet?

—Ui! —salta l'interpellat—. Fa molt de temps que és mort.

El mateix dia, al vespre, En Fontdevila ocupa a Novetats una llotja amb l'empresari Lluís Calvo, autor d'una revista, *Portfolio de la República*, que s'acaba de representar.

A l'intermedi, un senyor s'acosta a saludar En Fontdevila.

—Ha vist aquesta porqueria?

—Miri : ací té l'autor.

El propi Lluís Calvo, sense immutar-se, salva la situació :

—L'avantatge és que tothom diu el mateix.

No tot es perd per tothom

La setmana passada acabà la seva actuació a Barcelona l'actriu de teatre castellà Carme Carbonell. En ocasió de la seva partida cap a València, la direcció del setmanari *La Rambla* va voler correspondre a una diferència de l'esmentada actriu que s'havia deixat entreviuar, enviant-li un artístic ram de flors.

Però vetaci que l'encarregat de fer-l'hi a mans arribà a l'estació, rossegui el tren de cap a cap, i no trobant l'interessada, se li presentà un greu problema a resoldre. Què havia de fer? Tornar-se'n cap a la redacció amb el ram? Com que sabia del cert que l'actriu havia de fer el viatge en aquell tren, va lliurar el present al mossò del vagó-llit i li encarregà de fer-lo a mans de la senyoreta Carbonell.

—I si no la trobo?—preguntà al seu torn el mossò.

—Aleshores vós mateix. Regaleu-lo a qui més us plagui.

Ves per on la xicoteta del mossò del vagó-llit va rebre un obsequi delicat de la direcció de *La Rambla*. Perquè a l'actriu esmentada li va escapar aquell tren.

En què quedem?

A darrers de febrer, qualsevol podia llegir, en la premsa de Barcelona, un manifest contra l'obra d'educació musical del mestre Llongueres. Com és natural, eren músics els signants del manifest.

Al cap d'un mes just, apareixia, també a la premsa de Barcelona, un altre manifest a favor de l'obra d'educació musical del mestre Llongueres. Com és natural, també eren músics els signants d'aquest segon manifest.

El que ja no és tan natural, és que, tant en l'un manifest com en l'altre, apareguessin els noms següents : Joan Balcells, Josep Barberà, Isidre Moles, Joan Molinari, Jaume Pahissa i Joaquim Pecanins.

Del mestre Pahissa, francament, no ens estranya : totalment esòptic, menys lletres de canvi, firma tots els manifestos i proposicions que qualsevol amic li presenti.

De totes maneres, hi ha qui, sense entrar en el fons de la qüestió, es pregunta :

—Bé; per qui prenen partit aquella mitja dotzena de músics? En pro o en contra d'En Llongueres?

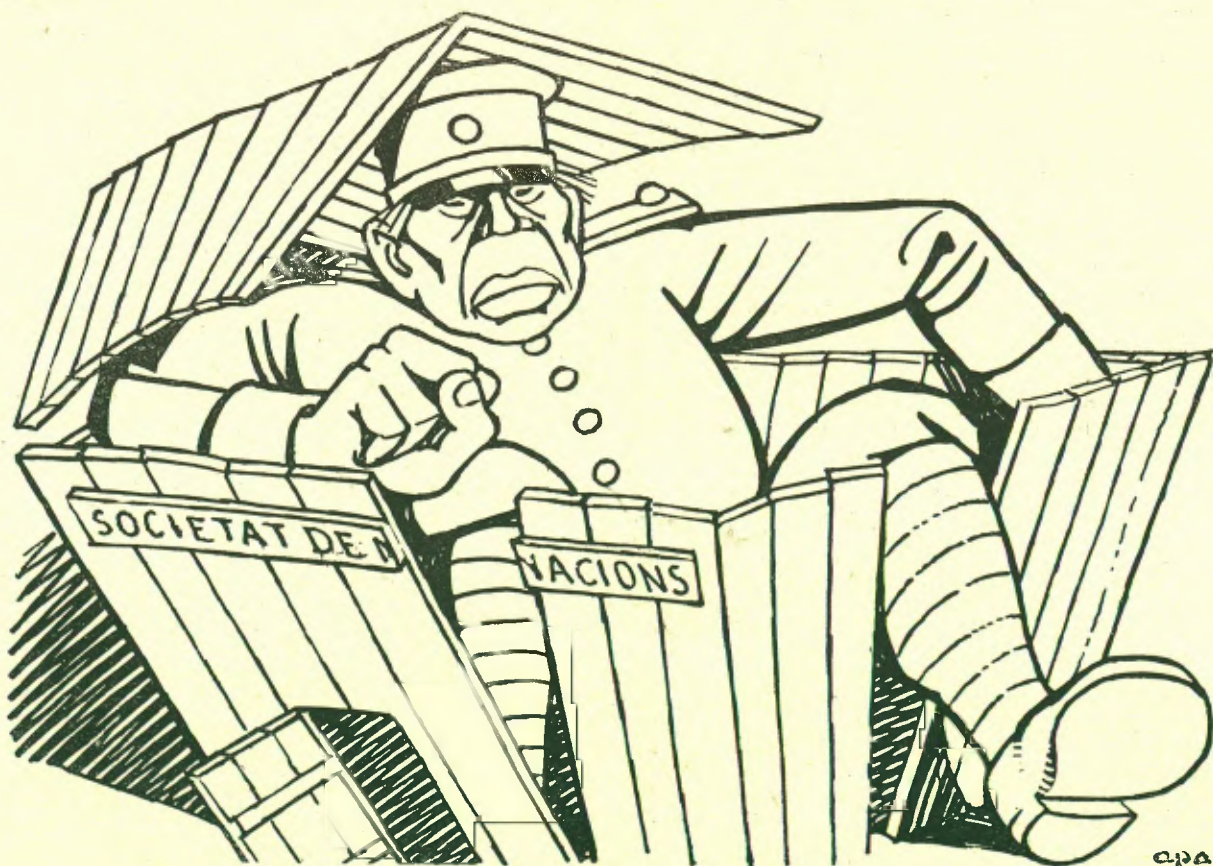
«Rudo catalán»

Els dos ministres, el d'Hisenda i el d'Instrucció pública, examinen els pressupostos d'aquest darrer departament.

El senyor Fernando de los Ríos està encantat amb una idea : la de subvencionar unes representacions teatrals d'obres clàssiques, que donaria una companyia teatral recorrent els pobles d'Espanya : una mena de carreta de Tèspis modernitzada, encarregada d'una missió cultural que influiria en els pobles més tristos i abandonats...

El senyor Carner només pensa a fer retallades als pressupostos, i veu una ocasió de rebaixar del d'Instrucció pública una partida que no creu d'absoluta necessitat : —Mire, don Fernando, tendremos que dejar correr eso de los titiriteros...

Davant d'aquesta paraula, el senyor de los Ríos va perdre l'esma per defensar la idea en la qual tanta afeció havia posat.

El Japó surt de la Societat de les Nacions

Sempre hi ha un pitjor

Sempre hi ha un pitjor. Consol que, segons es diu, no satisfà les persones intel·ligents.

A Manresa hi ha un senyor que es diu Joan Espinalt. Ara, després de determinades velleïtats prop de l'Unió Patriòtica, ha ingressat al partit radical. És el president de la Federació Republicana i president, també, de l'Associació de la Premsa.

Doncs el senyor Espinalt (més popularment conegut per En «Pobres Mares») un dia, en un discurs de míting, comentant la gestió de determinat Ajuntament, deia, grandiloquent:

—Perquè aquí no hi ha justícia ni equitat!

La ignorància enciclopèdica

Els redactors de *La Humanitat* sempre ens en porten de noves: un dia rep la història, un altre la geografia, el de més endavant la física. Ara li ha tocat la tanda a la pols alquímica, de la qual — és clar — j hi ha ben poca gent que es recordi.

Un bon senyor que ens demostra tenir unes idees claríssimes sobre tot això que se'n diu la qüestió social, de nom J. Casas Carluña, en un dels darrers números de l'esmentat diari se'ns despenja amb aquesta manifestació de modestia que ens ha trencat el cor:

«No vull jo descobrir la pedra filosofal que sosté aquest gran edifici del treball i de l'economia social, etc., etc.

No s'amoïni, senyor Casas, no s'amoïni. Si altra cosa no, ja ha descobert que aquesta «pedra filosofal» és un material de construcció, cosa que fins avui ningú, ningú absolutament, no havia sospitat.

No cal dir que no ens vam atrevir a llegir l'article on se'ns fa aquesta descoberta tan digna de fama.

Bona premsa i mala literatura

Veiem en una publicació mensual il·lustrada i a la secció titulada «Nuestras Fábulas» la mostra següent: «Don Matias Llagostera — ve su tienda floreciente, — y se lanza a la carrera (no s'esverin) a buscar un dependiente.» Aquest li surt renegaire, la qual cosa produeix un trastorn a don Matias, que el fabulista expressa d'aquesta manera:

Una ganga, ¿no es verdad?

Así creyó don Matias;

mas pasaron quince días

y era una calamidad.

Los clientes pasan de largo

nadie entra ahora en su tienda

y no hay nadie que comprenda

el porqué de aquel letargo.

En fi, que don Matias s'assabenta que el dependent malparla i el tira al carrer. Després ve la moraleja.

La publicació es diu *El bien hablar* i quan ha de donar mostres gràfiques de renegaires els dibuixa amb gorra i esparidenyes. És de propaganda, com es pot veure, de la bona parla. Sort d'això, perquè si fos propagandista del bon escriure, ja hauria despatxat al productor de faules, si volia obrar en conseqüència.

Callar també és diplomàtic

En una de les darreres sessions municipals de l'Ajuntament de Vilanova, un regidor radical s'aixecà per proposar que fossin retolats de nou tots els carrers vilanovins que porten noms de sants. L'alcalde, segons sembla, mentre durà el debat optà per una actitud pseudo-indiferent, fent gala d'un mutisme tan absolut, que per força havia d'estimular la curiositat dels que cultiven una tan pintoresca com piquiponiana biografia.

Heus ací la més feliç de totes les suposicions: l'alcalde es diu no menys que Santmartí.

Tanmateix l'home, callant, negligia una paradoxa inevitable.

Si es descuida

Fa uns quants dies que, després d'haver explicat als radioients el viatge per Catalunya que setmanalment facilita la nostra Atracció de Forasters, el locutor de Ràdio-Barcelona senyor Miret va expressar-se en aquesta forma:

«Acabamos de explicar el viaje semanal por Cataluña facilitado por la Sociedad Astronómica de Forasteros de Barcelona.»

El disgust que devia tenir el senyor Comas i Solà!...

Andreu Nin ja no tremola

En efecte: Andreu Nin, el cap de la flamant Oposició Comunista d'Esquerra (o, per parlar més clar, del trotskisme espanyol, que també es proposa la Revolució), el nom del qual ha sonat una mica a causa dels darrers fets revolucionaris, des que s'ha reintegrat a Catalunya que tremola... de fred.

Habituat a un país — la U. R. S. — on les cases estan en condicions per resistir els hiverns rigorosos, el desempar de les cases barcelonines en aquest aspecte li fa enyorar l'estada anterior, malgrat la neu de les cúpules moscovites. La seva esposa, russa de debò, sofreix encara més que ell pel fred, de fama benigna, de Barcelona.

Aquest hivern Andreu Nin va rebre una carta d'un amic rus. Començava dient: «Des d'aquesta freda Rússia t'escriu a aqueixa càlida Espanya...»

Mentre ho llegia, el destinatari estava materialment petant de dents.

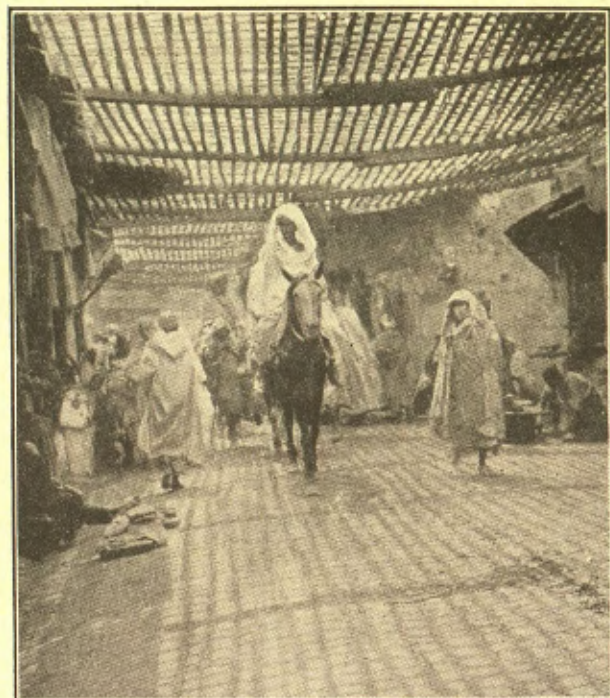
PINTORESC MERIDIONAL

Un casament al Marroc

L'autor d'aquest article, Ernst Toller, poeta i escriptor alemany, ha passat aquest hivern a Espanya, sobretot a Mallorca, documentant-se per a escriure un llibre, a punt d'aparèixer en alemany, sobre l'Espanya actual.

El present article, producte d'una excursió al nord d'Àfrica, és un dels capítols del llibre alludit.

Hamid Ben Hadj era arribat a aquella època de la vida en la qual l'home, cansat de viure sol, compra una muller. Havia

Un carrer rialler

complet els setze anys, i va anar a trobar la seva mare perquè li cerqués una esposa entre les donzelles més belles de Tetuan. Els seus ulls havien d'ésser negres com la fosca de la nit; la seva pell, olorosa com l'ambre i la rosa; el seu cos, pur i suau com el d'una papallona.

La mare va pendre consell amb les seves germanes, la germana amb el seu marit, i el marit amb el seu pare, que coneixia el sabater Mohammed Ben Salim de la Sakia el Fokia. Aquest sabater és un treballador aplicat, que llegeix el Coran com un marabú, prega cada matí a la mesquita i encara ningú no l'ha vist mai embriac. La filla d'aquest sabater — Fatma, d'onze anys — seria la muller adequada per a Hamid.

L'endemà, la mare de Hamid va visitar la de Fatma. Hom beu te i menja dolços, i tothom conta la darrera xafardería; hom s'admira del darrer «regulador»: ja en pengen sis de les parets i tots van malament, però posseïen molts rellotges de paret és, al Marroc, de molt bon gust i senyal de distinció. Mentrestant, la mare de Hamid repara en la jove Fatma, que se'n tranquil·la i silenciosa sobre un coixí. No hi troba cap tara, els seus ulls són més negres que la fosca de la nit, la seva pell fa olor de roses i d'ambre, el seu cos és pur i suau, de tal manera, que les húrís del Paradís no poden pas ésser més belles.

Uns quants dies després, el pare de Hamid pregunta al sabater quina quantitat demana per la seva filla. El sabater en demanava dos cents vint duros, però després d'una estoneta de regateig, s'accontenta amb dos cents, i el pacte de prometatge queda tancat, en el qual van inclosos, a més a més del preu, tots els vestits, camises i pantufles que Fatma ha d'aportar al matrimoni, car si arribés un temps en què Hamid es cansés de Fatma i la tregués de casa, hauria de retornar-li el que ella hagués portat al casament. Solament si — Ahà no ho vulguí permetre! — en la nit de noces, per vergonya i oprobí dels pares, es demostrés que la donzella desposada ja no era verge, l'espòs la podria llençar de casa i exigir una compensació, la importància de la qual ja està estipulada en el contracte.

Ambdós pares van a trobar el cadí per tal que ratifiqui el contracte. A fi de celebrar la festa del prometatge, va ésser sacrificat un bou, i Hamid va regalar a la seva promesa, a la mare d'aquesta i a totes les seves germanes, vestits i mocadors de llana blanca, i al seu pare, als seus germans i a tots els parents homes, pantufles grogues fines.

Jo també sóc convidat al casori. Tots els amics de la casa hi són aplegats; seiem damunt d'estores en l'habitació que els pares de Hamid han preparat per la jove parella, sobre el llit nupcial s'apilonen els coixins, els músics toquen els seus violins d'una sola corda i repiquen damunt dels gongs de fusta, ho i cantant les surs del Coran adients a l'acte, barrejades amb antics cànctics amorosos àrabs.

Hom ens serveix te i dolços de sucre. El nuvi, un jovevet en el rostre del qual amb prou feines brolla el primer pèl moixí, va d'hoste en hoste preguntant si es senten feliços aquell cap-vespre; ell deu sentir-se'n forçosament de feliç, perquè ha manllevat molts duros per tal de poder celebrar aquella festa com ho pogués fer el mateix califa.

Per damunt del pati descobert s'estén el cel marroquí d'un negre blavenc, rutilants i alegres brillen estels en la calorosa nit de novembre. Al terrat, estretament apiadats, seuen les dones com rars ocells blancs; assegudes a l'estil moresc xafardegen i riuen baix baixet, emetent sons guturals, mentre els seus ulls, grans com taronges, són fosforescents, com si sortissin dels seus rostres coberts amb espessos vels blancs.

A baix al pati, hi ha aplegats els homes, fervorosos, de la secta d'Aisana, que comencen a ballar.

Allah il Allah, repeteixen incansablement a cor. Els peus resten com clavats a terra, però de genolls en amunt els cossos oscil·len endavant, cap la dreta cap a l'esquerra, formen figures de vuit, el ritme és cada vegada més ràpid, la dansa esdevé cada cop més salvatge. Les criades, que es premsen darrera la porta de la cuina, acompanyen amb xiscladors xiulets els rítmics movi-

ments dels dansaires que gegueuen de cançoni. Sobtadament es separa un del grup, es situa al mig, i, en un sorprenent *furioso*, comença a giravoltar fins que sembla que ha de quedar esmicolat. Aquesta dansa impressiona sinistrament. Els membres es contorsionen, cada moviment sembla produir la rampa; les forces dels dansaires s'extingeixen; no obstant, formen una massa flagel·lada, la qual — això és el més meravellós — com per un conducte màgic obeeix al «sacerdot», que amb un tènue repicar de mans condueix les matemàtiques figures.

Aquest remolí humà es dirigeix contra d'un enemic, lluita amb la força cega d'un element natural, contra tot el que se li posa al davant.

De sobte, a un senyal del «sacerdot», s'acaba la dansa i els dansaires tornen en si i s'asseuen, callant i morts de cansament, a la taula del convit.

Els criats duen bens sencers rostits a l'ast, arròs i cuscús, dolços i pastissos, omplen les tasses de te condimentat amb fulles fresques de menta.

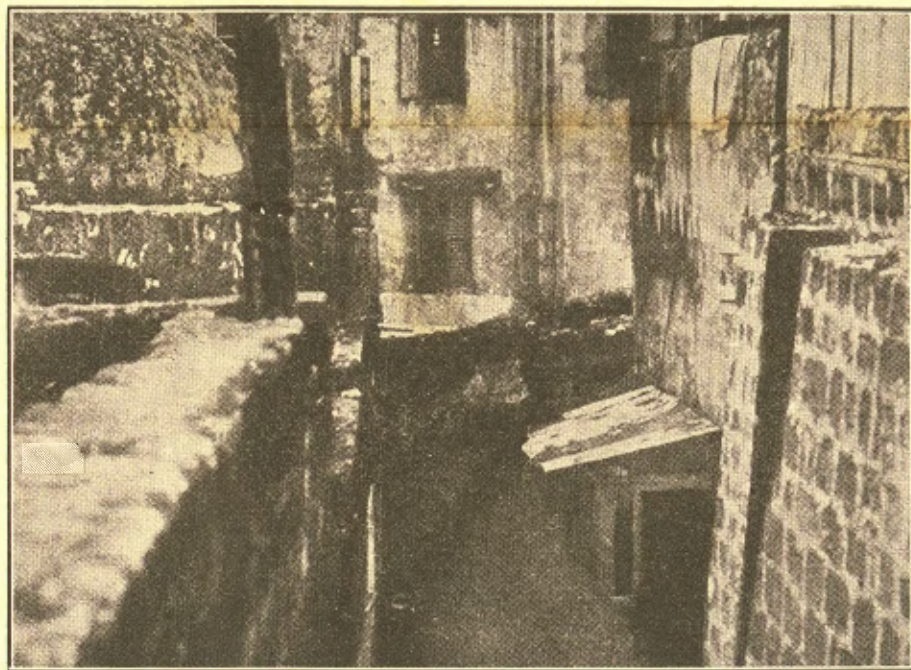
Els amics joves agafen el nuvi i el colloquen al mig d'ells.

—Hamid Ben Hadj és el nostre soldà— criden — i nosaltres som els seus ministres.

Hamidriu confús.

En aquest moment, un vigia notifica que els músics ja són arribats per anar a cercar la núvia. Tots els hostes s'aixequen. Quatre homes es carreguen a les espatlles el tabernacle de la núvia, adornat profusament amb tapisseries, i hom hi posa un noi. Encenen unes torxes d'un metre d'alçada i gruixudes com el puny, que porten els homes de la comitiva i al davant de tot van els músics bufant llurs instruments, i la comitiva avança a través dels tranquils carrers de Tetuan coberts d'arcs, cap a casa de la núvia.

Només el nuvi s'ha quedat. Resta en la casa d'un veí, vestit de fina seda blanca. Mentrestant la núvia també ha celebrat la nit nupcial a casa dels seus pares. Tots els hostes són dones i cap home no pot entrar en la casa. L'han banyada en aigua perfumada, li han depilat curosament el cos, li

Un altre de rònc

han tenyit els peus i les mans i l'han coberta amb vestiments valuoses.

La música monòrítica de la nostra comitiva senyala l'hora del comiat. La porta de la casa de la núvia s'ha obert. Aquesta i els seus pares i hostes han entrat a l'habitació; el pati resta completament buit.

La nostra comitiva s'atura davant de la casa, la música calla, els portadors del tabernacle entren, el posen a terra, al mig del pati, havent deixat abans el noieta a fora i surten.

Ara s'obren les portes de les habitacions, la donzella pren comiat del pare i de la mare, hom la posa a dalt del tabernacle. Les dones corren cap a les habitacions. El pare va cap a la porta, l'obre, i quan ha pronunciat: *Dochlo*, entren, vénen els portadors, carreguen altra vegada el tabernacle sobre les espatlles, la música torna a sonar, la comitiva es forma i es dirigeix cap a casa del nuvi. Allà hom posa el tabernacle al mig del pati; tots han abandonat la casa fins que el «sacerdot» i dos amics formen un arc amb llurs torxes per sota del qual el nuvi entra. El Moslem el beneeix, va a la seva cambra i prega a Allah, els amics surten de la casa amb el sacerdot i tanquen la porta. Ve la vella serventa, l'única dona que ha acompanyat el seguici nupcial, aixeca la cortina i condueix la núvia a la cambra del nuvi; com a premi hom li dóna el pa matrimonial. Després també surt.

La núvia resta asseguda en un coixí, amb els ulls tancats. Per dues vegades resa el nuvi de cara a la Meca, després aixeca el vel i mira per primera vegada el rostre de la núvia. Ella, però, no pot encara obrir els ulls; només quan ell li ha posat el tercer mos de pa a la boca, pot obrir els ulls i veure per primera vegada el seu espòs.

Poca estona dura la primera abraçada. L'home s'aixeca i va a complir amb les prescripcions del Coran fent els lavatoris obligats.

A penes ha sortit el nuvi, la seva mare i les veïnes van a la cambra matrimonial i comproven amb gran curidiosa si la donzella era encara verge, i donen el llençol a una criada, la qual ha de portar-lo a casa dels

pares de la núvia, i saludar-los i felicitar-los per haver criat una filla pura.

Després del bany torna el nuvi amb la seva esposa. Romanen tres dies en llur cambra, on són servits per la mare del nuvi que cuida de portar-los-hi menjar; al matí apareixen els músics al pati i toquen en honor del jove matrimoni.

Quan en la incerta llum de l'alba tornàvem cap a l'hotel, Sidi Abdallah el Hach i jo, el muezzín cridava ja els fidels a l'oració: «Allah és Allah, i no hi ha cap més Déu fora d'Allah!»

Llavors el meu amic marroquí va dir-me:

«Aquest sabater prega cada matí»

—En el darrer casament en el qual vaig ésser convidat, les dones varen creure que la núvia ja no era verge i fou llançada vergonyosament de la casa, els seus pares no la varen voler més amb ells (el seu pare per poc la mata) i per més que va plorar i pregar clamant la seva innocència, tingué d'anar al carrer, a una casa de mala vida.

Vaig entrebancar-me amb un captaire que dormia arrecerat al cancell d'una porta, que va començar a engegar malediccions, però quan vaig veure que estenia la mà cap a mi, vaig adonar-me que era cec.

—Aquest és Sidi Ben Briz — va dir el meu acompanyant—. Ja fa molts anys que hom li va treure els ulls per ordre del cadí, perquè es va permetre de girar la vista envers la muller d'un amic.

Vaig restar una estona mirant al captai-

L'APERITIV

Vestits de teatre. — Aquests dies, amb motiu de l'estrena de la meua darrera comèdia, he tingut d'entretenir-me a examinar roba de la que serveixen les sastreries de teatre. Aquesta mena de sastreries són un món desconegut pel ciutadà normal, i que no té res a veure amb les sastreries corrents. Recordo la primera vegada que vaig tenir de fer ús d'un d'aquests establiments màgics. Quan érem de l'Associació Catalana d'Estudiants, ens dedicàvem de tant en tant a representar comèdies, i jo formava part d'una companyia en la qual figuraven persones que avui dia ocupen alts càrrecs i són d'una serietat còsmica. La primera comèdia que representàrem fou una obra de Goldoni, i jo, que hi feia el galan, vaig anar a cercar la roba a una casa del carrer Nou de la Rambla. La mestressa d'aquesta casa era una senyora andalusa que es passava tot el sant dia prenent tasses de cafè amb llet i fent pessigolles a una gata rossa. Aquesta bona dona vivia dintre un ambient de vinagre i tristesa, només feia que sospirar i mirar al seu gendre, un xicot de color de caliquenyo, mig vestit de picador, mig de capellà, que era el que portava el negoci.

Dintre aquest món de cafè i anís, tenien estibats tots els velluts i les sedes falses per vestir quatre o cinc segles de coqueteria, i ben buscat, fins s'hi trobava el necessari per disfressar-se de don Pelayo o de Sant Josep. La roba feia una mena de tuf especialíssim, el tuf més romàntic que existeix, que és el de roba de teatre. És una olor que s'assembla una mica a la de l'amoniac i que se'n diu olor de somnis i d'illusos esguerrades.

Més tard, per les obligacions del meu ofici, he tingut de visitar bastantes sastreries teatrals. En el nostre país aquest negoci viu encara en un estat mig prehistòric. Els sastrers teatrals acostumen a ésser homes vells i grassos, porten un bigoti espectral de color d'anca de llebre i llurs americanes són aquelles que duïen els «miserables» de Victor Hugo. Jo estic segur que tota la roba que es posen els sastrers teatrals per sortir al carrer l'han anada a robar directament de la famosa novella. Aquests industrials soferts i literaris acostumen a tenir una dependència de crim passional i són els amos d'establiment més fins que es coneixen; amb un somriure elegantíssim presenten una cascada de marqués feta de fregalls, teranyines i esqueles de *La Vanguardia*, però que posada damunt del tòrax d'un actor que s'estimi fa tot l'efecte d'una casaca autèntica.

Quan s'ha de vestir una obra d'aquestes que en diem d'època, el sastre teatral té una idea originalíssima de les modes preterites, que va acompanyada del vocabulari més irrisat i més olla. Un sastre teatral fa una mica com el comte de Keyserling, que no li ve d'un pam ni de tres mil anys.

De tant en tant, entre la roba absurda hi ha alguna peça magnífica que va servir per a un tenor famós o per a un gran senyor de la localitat que ara fa vuitanta anys va voler gastar una broma als veïns. Aquests vestits són molt apreciats i han sofert tota mena de modificacions i han aguantat cinquanta èxits tan oposats com es vulgui.

Els sastrers teatrals viuen tots en un pis, tenen de vegades els vestits de princesa barrejats amb els forcs de cebes, i els xamborgos més carregats de plomes dintre d'una caixa de morts. De moment, en el pis no hi veïeu res; en els prestatges només hi ha pells de conill i de desolació. I aquestes pells repulsiues, tocades pels dits del sastre i presentades als vostres ulls, es converteixen en tot un vestuari, que si hi poseu una mica de bona voluntat, pot passar per un vestuari de les mil i una nits. El sastre de teatre és com aquella fada del conte de la Ventafores, que de dues nous, quatre avellanes, dos llargandaixos i tres ratolins en feia tot un parament de reina amb patges i lacais i canonges i secretaris.

Jo he vist en altres països, en els quals el negoci del teatre té més importància que a casa nostra, unes sastreries teatrals a l'engròs, establertes amb pompa, amb pretensions de modernitat i de criteri refinadíssim. Aquests sastrers, que duen monòcle i alguns d'ells es pinten els llavis per fer més efecte, tracten el negoci com a grans financers i es donen una importància que fa fàstic. Jo estic segur que aquí, aquesta mena d'industrials farien fracassar totes les obres, i que el nostre teatre necessita aquests sastrers i aquests establiments que són una barreja de coral, de catacumba i de pis de conferència de Sant Vicens de Paulí. Necessita la nomenclatura de l'any de la picor, i la tendresa de gorres i bufandes i butxaques plenes de xiulets i de caramels que duen els sastrers indígenes. Jo no concebo una sastreria de teatre en el cor de la Barcelona ateranyinada sense un canari flautista i una gata viciosa, sense una senyora andalusa que només s'ocupi de pendre cafè amb llet i posseeixi un gendre que va tallant dalmàtiques del segle XIII i embastant tabardos, amb uns dits esmolats, plens de delicadesa, que quan cusén sembla que toquin la guitarra.

Es possible que si les coses anessin d'una altra manera, els autors potser no patiríem tant, i sobretot els actors no passarien aquell drama que els agafa quan han d'anar a escollir i a emprovar a casa del sastre. Perquè els actors del nostre país, contra el que la gent en general opina, són les persones més idealistes, més abnegades i que es prenen amb més bona fe llur ofici.

Una vegada, don Joaquim Ruyra va estrenar una comèdia. Ell abans no havia posat mai els peus en un escenari; creia que els actors eren persones diabòliques i vicioses que duïen una vida *arrastrada*. Quan va llegir la seva obra i va assistir als primers assaïgs, i va veure clarament que la companyia estava formada per persones normals i decentes, amb la mateixa manera de produir-se que la majoria dels pares, mares i fills de família, va tenir una gran decepció i va fer un dels descobriments més importants de la seva vida. I don Joaquim Ruyra no es va adonar, potser, que un actor o una actriu del nostre país dóna una importància enorme al vestit de la comèdia, que es preocupa dels més petits detalls amb una passió i un idealisme que trenquen el cor, i que un bon comediant contempla i cuida un afeït de bigoti com si es tractés d'una d'aquelles criatures anèmiques que amb un no-res es refreden, i parla de les seves perruques amb el mateix orgull que els milionaris parlen de les seves col·leccions.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapissier. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 34. Telèfon 16286
BARCELONA

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

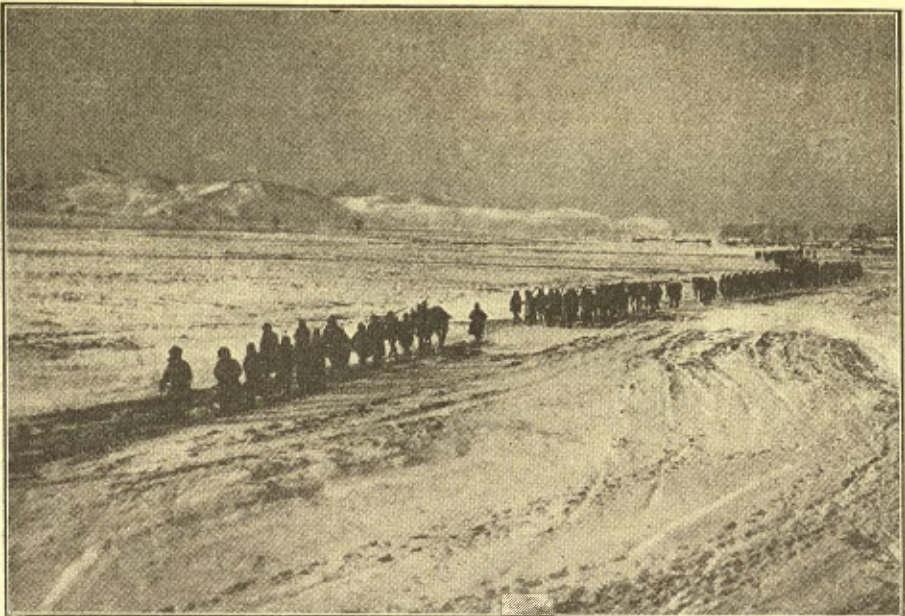
A L'EXTREM ORIENT

L'Estat manxú

En iniciar-se la campanya japonesa a Manxúria en el setembre passat, tota la vida internacional restà commoguda. L'imperialisme, contra el qual s'ha lluitat després de la Guerra, apareixia per Orient més potent, més audaç i exigent que mai. Però el conflicte es trobava ara enquadrat dintre tot un sistema de col·laboració internacional que constitueix la Societat de les Nacions. Per això la intervenció japonesa des del primer moment s'afirmà, per les declaracions oficials, com un acte de

el Japó. Democràcia constitucional, igualtat de tots els pobles en el territori de Manxúria, respecte a les obligacions i normes internacionals i règim de porta oberta són les bases de la seva organització política.

L'aparició d'un nou Estat no és per nosaltres, que hem vist la reestructuració d'Europa en 1919, un fet extraordinari, però en canvi, des d'un punt de vista internacional, té una importància singular. Xina és avui membre de la Societat de

A través de les planícies glaçades de la Manxúria

defensa dels seus interessos econòmics a Manxúria i de protecció dels seus ciutadans. Aquelles declaracions negaren el caràcter bèl·lic, paradoxal de la vida, d'unes operacions militars de conquesta i destrucció.

L'ulterior desenvolupament de la guerra xino-japonesa, complicada més tard amb els atacs a Xang-hai, és coneguda de tothom, així com l'actitud del Consell de la Societat de les Nacions i la reunió extraordinària de l'Assemblea per a tractar de posar fi a un estat de coses que podia conduir, per raó dels interessos múltiples existents en aquells territoris, a un conflicte d'abast amenaçador per a la pau mundial.

No és encara arribat el moment de jutjar amb rigor històric la transcendència d'aquesta lluita sobre el desarmament i l'eficàcia de l'organisme ginebrí. Però ja es pot dir que confirma una vegada més el caràcter eminentment psicològic del problema de la pau, que és un problema de mentalitat, de consciència, de psicologia col·lectiva i que mentre perdurin les exaltacions bèl·liques caldrà estar previnguts per a repellar-les. La guerra ha estat en la història de la humanitat un factor fonamental, la vida internacional s'estructurava amb el pensament en ella i el sistema d'aliances i equilibri volia assegurar la victòria futura. Rebutjar la guerra imposa transformar d'arrel tota l'estructuració estatal existent, des de l'educació primària fins al desarmament.

El fet més significatiu de la lluita a l'Extrem Orient és la creació de l'Estat manxú. Segons el telegrama del dia 18, aquest Estat, compost per les províncies de Xong-King, Kirin i Hei-long-kiang i amb una població de 20 milions d'habitants (segons una estadística de 1920), serà presidit provisionalment pel príncep Pu-Yi i tindrà la seva capital a Xan-Xun (ciutat que assenyalava el límit entre el Chinese Eastern Railway, que explota Rússia, i el South Manchuria Railway Company, que dirigeix

les Nacions i de conformitat a l'article 10 del Pacte els membres d'aquella es comprometen a respectar i mantenir contra tota agressió externa la integritat territorial i la independència política present de tots els membres de la Societat de les Nacions. És possible, per tant, avui admetre la desmembració d'un Estat que integri l'organisme de Ginebra?

Aquest és el problema que han de resoldre ara les potències, a les quals el govern de Manxúria ha comunicat la constitució de l'Estat manxú. Tota la doctrina del reconeixement internacional dels Estats es troba en joc i tota la virtualitat del Pacte està en perill. Les conseqüències de reconèixer aquest nou Estat poden ésser de gran importància política per a la futura evolució del món, perquè equivaldria a interpretar l'article 10 esmentat en el sentit que el respecte a la integritat territorial pot negar-se quan un cert nombre de províncies o territoris de l'Estat manifestin la seva voluntat d'organitzar-se independentment.

La transcendència jurídica de l'aparició del nou Estat manxú ve agreujada per la seva significació política, que pot conduir, demés de la reacció natural del govern de Nanking, a un conflicte amb Rússia. És prou clara la interpretació del Japó, que tendeix a assegurar-se una posició més ferma a Manxúria, i la limitació que això imposa de l'acció russa, que té grans interessos en aquest territori. Així es posen en contacte directe l'imperialisme militar japonès, que en cinquanta anys ha fet del seu país una de les grans potències internacionals, i l'imperialisme marxista, que pretén donar a la vida un sentit exclusivament econòmic. L'actitud de Rússia pot ésser decisiva per al futur de l'Estat manxú, i mentre nosaltres esperem pacientment el resultat de la Conferència del Desarmament, deixem a la diplomàcia que actui novament decidint la sort dels pobles.

J. QUERO MOLARES

Mirant a fora

El ciutadà dimissionari

El diputat negre al Parlament francès, Diagne, té un elector molt original, el seu compatriota Mahmadu Karamoco, el qual, no fa gaire, envià al president de la República la seva dimissió de ciutadà francès.

Aquest Karamoco, havent tingut infortunis conjugals, decidí divorciar-se. Com que vivia en un poblet, es traslladà a la ciutat a veure el comandant sola el govern del qual està la regió.

—Això és fàcil—li digué el comandant.—En quaranta vuit hores et faré dictar un judici pels jutges indígenes. No et costarà res i podràs tornar-te a casar així que ho desitgis. Tens els papers?

Karamoco li mostrà el seu carnet d'elector.

—Com, ets elector i ciutadà francès? Així no depens de la justícia indígena. Te n'hauràs d'anar a Dakar i nomenar un advocat que porti la teva causa.

—Quant de temps necessitaré i quant em costarà?

—De sis mesos a un any, i de 1,000 a 2,000 francs.

A conseqüència d'això, l'elector de Diagne ha escrit a Doumer dant-se de baixa de la ciutadania francesa.

Masaryk

Thomas Garrigue Masaryk, filòsof, ex-conspirador i president vitalici de Txecoslovàquia ha complert, aquest mes de març, els seus vuitanta dos anys.

A aquesta avançada edat, encara segueix sorprenentment actiu. Continua escrivint obres filosòfiques, fa els seus exercicis físics cada matí i munta regularment a cavall.

Quan fa això darrer, una de les seves diversions favorites és la de despatxar els policies encarregats de vigilar-lo. Una vegada, cavalcant pels boscos propers a la seva propietat d'Eslovàquia, aconsegui que el perdessin. Gran enrenou entre els policies, que tot seguit avisaren la gendarmeria local, com a més conxexedora dels llocs. Dos gendarmes, veient una vella pagessa a la porta de la seva casa, li preguntaren:

—No heu pas vist un home vell, muntant un cavall negre?

La dona l'havia vist, sense saber qui era; però l'instint no la decantava del costat dels gendarmes. Brandà el cap negativament:

—No, per aquí no ha passat ningú...

Mitja hora més tard, Masaryk, encara introbat, torna a passar, dalt del seu cavall negre, per davant de la casa de la vella. Aleshores aquesta li diu:

—Lligueu el cavall a un arbre i amagueu-vos de pressa. La policia us busca!

Dedicat als pessimistes

La poca feina, les dificultats financeres, Irlanda, són molts de pessimisme per als anglesos.

Per combatre'l, un club, el Millbank Old Boy's, fa repartir unes fulles on es llegeix:

«William Pitt digué: «Entorn nostre només hi ha ruïna i desesperació»; Wellington, el dia abans de morir, donà gràcies a Déu d'estalviar-li d'espectacle de la ruïna imminent del nostre món»; Disraeli declarà: «Ja no hi ha esperança, ni en l'indústria, ni en el comerç, ni en l'agricultura»; lord Shaftesbury proclamà: «No hi ha res que pugui salvar l'Imperi Britànic de la ruïna»...

Després d'haver citat aquestes opinions de personatges de diverses èpoques, el prospecte afegeix només aquesta frase: «Doncs bé, tots s'han equivocat!»

El pobre Hitler

A Hitler, fill d'un modest duaner de la frontera austro-bavaresa, li agrada dir que ha sortit del poble, que només ha rebut la instrucció primària, que començà a viure com aprenent baster i després féu d'aquella mena de pintor que els de l'ofici, en català, en diuen «tinyaire». Però això són temps passats. La política racista el manté bé, i Hitler s'ha convertit en un contribuent important de Munic, la bonica ciutat que ha donat una tan gran majoria a Hindenburg.

Hitler guanya 5,238 marcs anuals per les seves recents funcions d'agregat a la legació de Brunswick a Berlín, el seu treball en la qual consisteix a anar a cobrar a fi de mes. Però La Tribuna de Dresde ha fet una petita enquesta sobre altres guanyadors del capítol del bigotet. Per començar, Hitler, gràcies a un contracte amb les Edicions Eher, de Munic, que publiquen tota la literatura nacional-socialista i els òrgans del partit, cobra el 50 % net dels beneficis. L'any passat, aquests s'elevaren a 240,000 marcs. A més a més, com a honoraris per les seves conferències i discursos, percep el 20 % de la recaptació bruta (això dels mitings amb entrada gratuïta és un mal costum). Per terme mitjà, li vénen a resultar 200,000 marcs anuals. Per últim, com a cap del partit, aquest li assigna uns honoraris de 13,200 marcs anuals i unes dietes de 150 marcs diaris quan viatja.

Les dents repetides

El general Pershing, anomenat als Estats Units «Black Jack», no és gaire amic de fer parlar d'ell. Per això es va molestar quan, havent-se fet arrencar algunes dents, va saber que en certs magatzems eren venudes a set dòlars i mig cada una, perquè en aquest món hi ha col·leccionistes de les coses més absurdes.

Furiós, Pershing encarregà a tres ajudes de camp que compressin totes les dents d'ell que poguessin trobar. Els oficials van treballar de ferm, i al vespre van tornar amb cent setanta cinc dents, totes garantides pels botiguers com havent estat autènticament de la pertinença del general.

UN GRAN EXPLORADOR

Georges Marie Haardt

Nascut a Nàpols de pares belgues, de manà la nacionalització francesa. La seva professió d'enginyer el posà en contacte amb Citroën, quan aquest creava la seva primera fàbrica, de la qual fou director. Però les seves dotes d'organitzador aviat havien de trobar un altre esmerç més encaixat amb el seu tarannà aventurer. Per sort, comptava amb un patró esplèndid, pròdig i tot, incapaç d'esverar-se pel cost d'una propaganda si aquesta havia d'ésser excepcional, a l'abast de ben pocs mortals. Men-

encara: aquesta en curs de realització, a través de l'Àsia, durant la qual ha emmalaltit i mort el coratjós director de les expedicions Citroën.

Al costat d'aquesta *Croisière Jaune*, les travessies africanes no eren gran cosa. El continent negre ja no és, a hores d'ara, gaire misteriós. L'Àsia central, per bé que de geografia coneguda, és una terra incògnita molt més apassionant per a l'explorador.

Calgueren dos anys i mig de preparatius per a una expedició d'una durada prevista de divuit mesos. Els poders públics, les corporacions científiques, feren costat a Citroën. La National Geographic Society, de Washington, atorgà una subvenció igual a la que assignà a Byrd per a la seva exploració antàrtica. Era la primera vegada que la famosa entitat nordamericana s'interessava per una empresa estrangera.

El programa de l'expedició era vastíssim. D'ella forma part tot un equip d'homes de ciència, encarregats de recollir observacions en territoris molts d'ells no petjats mai, no ja per un auto, sinó per un europeu tan sols. Com ja és de regla actualment, una completa instal·lació cinematogràfica, silent i sonora, acompanya la caravana. Dit sigui entre nosaltres, més ens estimem les fotos i els films que no pas les pintures i els dibuixos de Jacovleff, malgrat llur exactitud documental.

La primera part de l'itinerari preveia: Síria, Irac, Pèrsia, Afganistan, Turquestan, Pamir, desert de Gobi, Xina —ha necessitat modificacions importants sobre la marxa. Ja abans de començar, la U. R. S. S. posà dificultats i calgué deixar de banda tot territori soviètic. En el curs de l'expedició, l'actitud de les tribus afganeses primer, de certes províncies xineses després, imposà d'altres canvis d'itinerari, desplaçant-lo cada vegada més cap al sud.

El 4 d'abril de 1931, sortia de Beirut la caravana. El 12 de febrer era a Pequín, coberta ja la part més difícil i perillosa del recorregut, esmaltada de peripècies de mal resumir en un article, que deuran trobar el seu lloc en un llibre, segurament molt més interessant encara, que els dedicats a la travessia del Sahara i a la *Croisière Noire*.

La nit de dimarts a dimecres de la setmana passada, moria a Hong-Kong, d'una pulmonia, Georges-Marie Haardt, el cap de l'expedició.

Restava encara un llarg quilòmetratge a cobrir, gairebé la meitat del total de la *Croisière Jaune*, encara que per regions més accessibles: Indoxina, Siam, Birmània, Índia, Afganistan, Pèrsia, Irac, Síria.

No és de creure que l'expedició quedi interrompuda per la mort del seu cap. En formen part gent avesada, que la majoria ja l'havien acompanyat en les expedicions africanes, i que es faran un deure de prosseguir allò que havia començat Haardt, home que sabia conquerir-se l'adhesió dels seus.

Amb tota certesa, el seu segon en totes les expedicions, Louis Audouin-Dubreuil, sabrà acabar la gesta tan brillantment començada.

JOAN SOLER

Georges-Marie Haardt, per Jacovleff

tre els tècnics feia anys que discutien —i encara no han acabat— el projecte d'un ferrocarril transsaharià, Citroën i Haardt decidiren de travessar el gran desert africà en auto. El primer hi posaria els diners; el segon, el seu temperament organitzador.

I així fou fet. En 1922-23 es feia la primera travessia del Sahara en auto, que havia d'anar seguida d'algunes més. Citroën no és home per acontentar-se amb tan poca cosa. Decidí d'establir un servei regular. Ja estava tot a punt. Confortables camions als finals d'etapa; proveïments assegurats; inauguració solemne amb personalitats reals en el primer cotxe; etc. Però les tribus més indomites, per la seva banda, també estaven a punt: ara tindrien botí regular. Les autoritats colonials franceses no s'atreïen a garantir la seguretat de les expedicions. Un cop de telègraf, i més de pressa que havien estat establertes, totes les instal·lacions foren desmuntades. Citroën se'n feia uns quants milions de francs. S'ho va mirar amb la mateixa indiferència que quan la sort li és adversa en una taula de joc.

Calia fer alguna altra cosa sensacional. Els Renault i els Berliet ja havien travessat també el Sahara. La casa Peugeot acabava un projecte de més envergadura: de Dakar al Cap en autos equipats amb motors Tartrais, capaços de cremar olis vegetals, dels quals es proveïrien sobre la marxa, estalviant-se així la creació d'una xarxa d'estacions de proveïment. Avançant-se a aquest projecte, no realitzat encara, Haardt feia, en 1924-25, la que fou anomenada *Croisière Noire*: travessia de nord a sud de tot el continent africà, en un sol grup fins a la regió del Tanganika, on la caravana es parti en tres grups diferents, que es reuniren a Tananarive.

Aquesta expedició no tingué tan sols un interès esportiu o merament pràctic. Fou ja una expedició científica de grans resultats. La colossal propaganda d'André Citroën adquiria aspectes desinteressats. L'abundós material recollit fou objecte d'una exposició al Pavelló de Marsan.

Citroën i Haardt s'engrescaren amb les expedicions. En calia una altra de més gran

GRAN METROPOLITA DE BARCELONA, S. A.

AVIS

Es posa en coneixement dels senyors possessors de passis o autoritzacions per a circular en els trens d'aquesta Companyia, que en virtut del disposat pel Sr. Ministre d'Obres Públiques en Ordre de 29 de febrer darrer, queden sense efecte a partir del 1.º d'abril pròxim.

El nous passis o autoritzacions que concedeixi la Direcció General de Ferrocarrils seran lliurats als interessats en ésser rebuts de l'esmentada Direcció General de Ferrocarrils. — Barcelona, 23 de març de 1932. — LA DIRECCIÓ.

SERVEI ELECTRIC PER A AUTOMOBILS

Exide

ACUMULADORS CARAGE ELECTRIC CARRER MOYA (ARIBAU I DIAGONAL)

URODONAL

neteja la sang intoxicada per l'àcid úric

L'URODONAL és un bon preparat d'acció eficaç i el recomano amb freqüència.

DR. A. PI SIBER

Catedratic de l'histologia de la Facultat de Medicina de Barcelona

GRÀFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALITZA EL REUMA

LA

COSA MES ANTIGA I MES MODERNA QUE HI HA AL MON ES UN BRILLANT.

JOIER J. ROCA

Rambla del Centre, 33 ■ Passatge de Bacardí, 2

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Els darrers films

Cimarron és un film sobre la colonització de l'Oest americà. Retrobem doncs, en aquest film, un motiu car al cinema ianqui i que ha donat ja uns quants títols difícils d'oblidar. Sortosament, diguem-ho tot seguit, *Cimarron* és un film a estones prou bo perquè hom no senti per res la repetició en un tema que podia avui resultar-nos monòton.

(Som a les darreries del segle passat. El film ens narra a grans trets, amb un

notable. El que ens va millor és l'episodi central. La situació d'un home que viatja sense bitllet en un gran transatlàntic crea un bon seguit de malicioses situacions. Al final, no cal recordar-ho, Harold es repeteix a si mateix, representant, amb un domini perfecte de l'acrobàcia, el motiu bàsic de *L'home mosca*, una de les cintes còmiques més celebrades del cinema americà.

En conjunt cal senyalar ací la manca d'aquella continuïtat de *gags* que trobàvem

«Ai que caic!», per Harold Lloyd

realisme plenament satisfactori, la ràpida creixença d'un poble integrat per colons arribats de totes bandes. Veiem com es va organitzant la vida social i com la policia substituïa la mica en mica l'anarquia inicial. Assistim al primer míting religiós improvisat en una mala taverna plena d'alcohol i de pistoles. El protagonista, Richard Dix, és una figura curiosa. En ell reviu el llegendari heroi de l'Oest del tipus *Billy the Kid*, l'aventurer que evocava King Vidor en el seu darrer film ací estrenat.

Richard Dix interpreta d'una manera remarcable el tipus d'un esperit essencialment nòmada, advocat i impressor dèrma, que ha vingut al nou poble amb la intenció de cultivar la justícia i el periodisme i assistir amb els seus propis ulls, com ell diu, a aquest espectacle meravellós que és la naixença d'una nació.

El film té un preàmbul realment engrescador i tota la primera meitat és saborosa i intel·ligent. Hi ha una època i un estat social precari, evocats amb molta dignitat i amb una neta percepció dels trets característics. El film és conduït amb seguretat fins a les acaballes, on decau sensiblement. Un final que s'allargassa i esdevé convencional. També cal deplorar que la fotografia no tingui més qualitat. En aquest aspecte avui estem tan ben avaluats, que qualsevol negligència ací és lamentable. I amb tot, l'home que ha fet aquest film sap veure les coses i com fondeix escenes força reeixides. Un exemple: a l'arribada dels pistolers per assaltar el banc, els dos menuts en primer terme, agafats de les mans, morts de por, corrent sota la pluja de bales...

En el nou film de Harold Lloyd, *Ai que caic!*, no hem vist res de particularment

en els bons films muts de Harold. Per altra banda, la comicitat es desplaça i ve a recolzar massa sovint en les paraules i, val a dir-ho, per reeixits que siguin els jocs de paraules, aquests no poden reemplaçar el veritable còmic cinematogràfic, que resulta sempre de la situació i del gest.

El film, tot i això, diverteix força el públic, i és que Harold és un home hàbil a treballar la simpatia dels seus films, simpatia que resulta d'una sèrie d'imponderables. Potser la seva *partenaire*, Barbara Kent, hi contribueix en part, però sobretot aquella em sembla resultar especialment de la inspiració simple i candorosa de les seves anècdotes. Simplicitat que sap moure's sempre dins un del tot acceptable. No direm pas el mateix de *Mariana*!

Heus ací un film que serà, a no dubtar, un bon negoci. Cal veure com el públic, aquell públic fidel a la *parella ideal*, l'assaboreix amb gran delectança. I és un film d'un sentimentalisme exagerat i apuntalat en un seguit de trucs puerils.

Henry King ha pres els dos herois, Charles Farrell i Janet Gaynor, tal com els deixà Borzage. I ja sabem com els va deixar! Com que és un home destre en el seu ofici, el film, des d'un punt de vista de tècnica purament cinematogràfica, és sense tares. Hi ha més d'una imatge agradable a la vista i el moviment és sostingut sempre sense fatiga.

Cal pensar que un home com Henry King elabora un film així com aquell que fabrica un objecte amb una destinació ben precisa, i aleshores convinguem, tot veient la falaguera acollida que li dispensa un cert públic, que el director ha aconseguit el que volia.

J. PALAU

PANORAMA

GOETHE I EL CINEMA. — La urgència de la comercialització i la fallida habitual dels càlculs on es barregen la feina i el temps, m'obliga a donar, de pressa, sense cuinar, unes notes per a aquesta comercialització goethiana. Tinc la seguretat que si aquestes notes s'anomenessin «idees cinematogràfiques de Goethe» cometria, simplement, un anacronisme cronològic, no pas mental. Jo he pogut citar frases de Goethe, en un llibre recent sobre cinema. Aquella, cabdal, «L'òrgan amb què jo he comprès el món és l'ull». I aquella altra, remarcada per Josep Palau, en la qual demana que cal dibuixar més i parlar menys, que sembla inspirar totes les millors pàgines d'Abel Gance. Després, el gust per les coses de línees, precisades, «La sublimitat, si ha d'ésser despertada en nosaltres per coses externes, cal que sigui informe o consistir en formes inaprensibles, embolcallant-nos en una grandesa que ens superi. Així, però, com el sublim es produeix fàcilment al crepuscle i a la nit, així també s'esvaeix en arribar el dia, que estableix la distinció i la separació de cada cosa; és per això que la cultura anihila el sentiment del sublim.» Aquestes paraules de Goethe podrien ésser firmades per un cineasta. Però, demés, els personatges goethians tenen sovint una plasticitat meravellosa que els fa aptes per a la iconografia (recordem el Mefistòfil), en contraposició a altres personatges molt difícils, si no a la plàstica, a la teatralitat.

DON QUIXOT I EL CINEMA. — Ara, per exemple, sembla que volen reanir en la filmació de Don Quixot. I Don Quixot és un personatge d'aquests que amb prou feines si resisteix al llapis o al pinzell. Posat en un escenari, situat davant d'una cambra, Don Quixot desapareix, com si fos fet de matèria evanescent. Seria molt difícil precisar el secret d'aquesta incompatibilitat. Potser arribaríem a conclusions una mica perilloses. Però hi ha aconseguit, escènics, cinematogràfics, Don Quixot no ho és, en absolut. Encara que també podria ésser que prenguéssim part en l'absolutisme d'aquesta negació el fet que el personatge crida per a interpretar-lo — en l'escena i en la pantalla — s'anomeni, per exemple, Feodor Xaliapin. — D. P.

Ja ho sabeu...

— que després de l'èxit d'*El Campió*, amb Wallace Beery i Jackie Cooper, es preparen uns quants films més amb aquesta parella?

— que a Hollywood ningú ja no pensa en el cinema parlat en espanyol?

— que ha aparegut una nova estrella? (Es diu Sari Maritza, és hongaresa i té vint-i-un anys. També és diu que és una barreja de Norma Shearer, Marlene Dietrich i Miriam Hopkins.

— que tant Jacques Feyder com Cecil B. de Mille han dit que els estudis europeus no han d'aprendre res dels nord-americans?

— que ara ja es fan pel·lícules en què són els mexicans els que apallissen els americans, i no a l'inrevés?

— que Norma Shearer i Clark Gable seran els protagonistes de *Strange interlude*, film extret d'una obra dramàtica d'Eugene O'Neill?

AVIAT

podreu riure amb un altre film de RENÉ CLAIR

★

UN FILM DE RENÉ CLAIR

viva la Libertad!

Selecció Filmófono

★

Distribuïda per Febrer i Blay

EN TORN D'UNA CONFERENCIA

Pintura i cinema

En el curs de conferències sobre cinema que té lloc a la Universitat de Barcelona, acabem de sentir una dissertació molt interessant del jove escriptor — de formació universitària — Rosend Llates. Aquest poeta acaba de publicar, amb un altre intel·ligent universitari, A. Serra i Baldó, un bon *Resum de Poètica catalana* en la Col·lecció popular Barcino. En la seva conferència sobre cinema establí interessants relacions entre aquest art i la pintura.

davant el Senat romà, caracteritzat com un Lon Chaney, en l'autor del *Quijote* trobem aquella figura que semblava estatua de marmol vestida que el viento le mueve la ropa o l'aparició en el paisatge de la ciutat natal de l'antiheroi quan torna a clapar per la desfeta. Caldria cercar els precedents de Chaplin en l'humorisme de la picaresca.

Però el teatre sobretot coincideix amb l'observació de Llates sobre la pintura es-

Composició estil quadro («Alheliu», de King Vidor)

Ens interessa destacar la part referent al que podríem anomenar el precinema en la història de la pintura. Llates indicà la concepció de fixesa, de forma perenne, de la pintura italiana, apartada de la concepció dinàmica que, apuntada en els primers flamencs, es desenvolupa amb poderosa originalitat en l'escola espanyola. Velázquez sobretot, en crear una atmosfera en el quadro, concep les figures en acció, no en el moviment retòric — moviment de braços, rictus desmesurats — del barroc italià, sinó en la plena objectivitat. El cas de la roda del quadro *Les Filadores*, pintada no en repòs — o en idea — amb tots els raigs del cercle, sinó representada solemnement per la taca grisenca dels dits saïment en moviment, és un exemple típic d'aquesta veritable divinatge impressionista del nostre pintor. L'exemple d'aquests moviments intensos però mai amanerats ens l'oferim després de Goya en la tempestat i el paisatge de neu d'un dels seus tapissos. Llates creu que la pintura espanyola és la més precinematogràfica de totes. M'interessa molt de subratllar la profunda i suggerent observació del conferenciant. L'acció en un quadro gestual de les figures del Caravaggio, per exemple, perquè és molt més sòbria i natural. Això ens portaria a veure com en els orígens del cinema la gestualitat excessiva era un obstacle per a la marxa normal del cinema. La Bertini amb el seu teatralisme fals denota un moviment tan afectat com el de les Verges i les pastores dels quadros siscentistes d'Aníbal Carracci. El secret del cinema fou curar-se d'aquests amaneraments per caminar pel camí de la sobrietat i de la veritat. Com ha dit Guillem Estèl·la en la seva *Introducció a una estètica del film*, «la història del cinema, a mida que es depura d'arcs alienes, és una simplificació progressiva del gest facial». Per la impossibilitat i la sobrietat s'arriba a Buster Keaton, el genial Bobo de Coria o Niño de Vallecas de la pantalla.

L'apreciació sobre cinema coincideix amb la meua visió de tota la cultura espanyola del XVII en relació amb els preludis del cinema. Quan la literatura hispana arriba a la seva plena realització nacional, torna a la sobrietat de la tradició medieval del *Poema del Cid*. Així com l'època de Carles V — en literatura i en pintura — descobreix un manierisme retòric, a la fi del XVI i el XVII apareix de nou el món de l'acció pura. Aquest estil és alguna cosa de purament formal, i per tant no atany a les formes literàries precinètiques. Velázquez i Lope de Vega són els veritables representants d'aquest dinamisme natural. I el mateix Cervantes. A diferència del Guevara cesari que ens presentava un «villano del Danubio» escabellat i monstruós,

panyola. El nostre teatre és el més cinètic en l'escena universal de l'època. La tragèdia francesa és tan estàtica com un quadro de Poussin. La mateixa acció del teatre anglès és més psicològica i patètica que visual. En una altra conferència d'aquells mateix curs, Lluís Muntanyà indicà com una influència del cinema en la literatura la pluralitat de quadros i abundància d'acció en el teatre de Lenormand. Exacte, però si a un teatre de més variació en l'actualitat correspon més aproximació al cinema, el mateix haurà ocorregut en el cas invers. El teatre espanyol de l'època de Lope és el més precinematogràfic de tots. Les acotacions ens indiquen la sàvia col·locació de figures, la direcció del moviment segons un sentit de realitat, d'atmosfera velazquenya. Calderón en establir els motius de Lope i en aplicar-los a base d'intellectualisme, especialment en les comèdies de capa i espasa, fa el que en el cinema la Ufa en relació amb els assumptes del film americà.

En la nostra gran pintura queda també una altra forma de dinamisme: la de la mística del Greco. Aquest deformava les figures allargant-les per tal que simbolitzessin cossos celestes, que són com les llums que vistes de lluny — diu el mateix Theocòpuli en el pla de Toledo — semblen més altes. Aquest procés porta al de la deformació del film avantguardista. El paisatge de Toledo de la col·lecció Havemeyer de Nova York és alguna cosa meravellosa ment expressionista que no hem d'oblidar.

En la meua conferència sobre *Teatre i Cinema* desenrotllaré alguns dels motius indicats en aquestes notes. Acabem-les amb l'elogi per al crític d'aquests motius de cultura, que inicia un fecund camí de possibilitats.

ANGEL VALBUENA I PRAT

No deixeu per demà el que pugueu fer avui
Es un temps aprofitat
el que esmerçareu fruit
i rient amb

Las alegres chicas de Viena

exquisida opereta amb música de

ROBERT STOLZ

amb el dinàmic

WILLYFORST LEE PARRY

Vegeu-la en el sumptuós Saló

Fantàsio

Kursaal

Estrena d'un film emocionant

LAWRENCE GRAY

HELEN JOHNSON

en

Joventut daurada

Un gran romanç de joventut cega pel plaer.

Director: HARRY DEAMOUNT

Producció M. G. M.

Saló Catalunya

AVUI

Charley Chase

en

Una cana al aire

i

Bessie Love

en

Buenas noticias

Dues produccions Metro-Goldwyn-Mayer

TIVOLI

AVUI

Ernesto VILCHES

SU ULTIMA NOCHE

amb Maria Alba
Joan de Landa
Conxita Montenegro
i Romualdo Tirado

¡Una pluja d'estrelles!

Producció: Metro Goldwyn Mayer

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

EL TEATRE

LES ESTRENES

Josep Maria de Sagarra, *L'alegria de Cervera* (Teatre Romea)

En judicar aquesta darrera obra del seu autor, estrenada el dissabte de Glòria al Romea, molts crítics han retret, sense raó, una contradicció que hi havia entre el contingut i el títol. S'anomena la comèdia *L'alegria de Cervera* i enlloc no hi ha un sol fragment alegre; tot l'argument versa sobre les angúnies de Mònica, una vella botiguera arruinada; els neguits de Maria del Roser, una dona vídua, després d'haver estat mal

per lligar d'una manera externa les diverses escenes, tractades amb una gran llibertat i un gran poder d'imaginació.

Posades les coses així, que podeu imaginar de més tendre que aquell *oaristi* del final de l'acte segon, i de la conversa entre el jove i el vell i la mitja confidència de la filla i la mare? Si voleu una escena alhora dolça i ruda, fixeu-vos en la penúltima escena del drama, amb el prodigiós cant a la

Maria Vila i Pius Daví en *L'alegria de Cervera*

maridada, festejada per estudiantots i sense cap nord a la vida; les curiositats tendri-volés d'una noia de quinze anys, inexperta i dòcil a les requestes d'amor. Els atabalaments de Miquel, les taboies dels altres estudiants; la vida fracassada dels catedràtics Picapoll i Gatuelles, etc., etc., i la passió brusca, circumspèct i triomfant d'un propietari forà, representant de la força purificadora de la Natura sobre l'ambient xafarder de la vila universitària i corrompuda. Però precisament aquesta falsa animació és l'alegria de Cervera, una alegria trista; a totes les Cerveres del món no en coneixen d'altra. I aquest és el motiu que els envejosos retreuen a la protagonista de l'obra; *«alegria»* essent sinònim de «diversió» o de «joguina». Nosaltres creiem amb aquest senzill anàlisi haver demostrat l'error d'aquells que agafen, com sol dir-se, el rave per les fulles, i blasmen que Josep Maria de Sagarra hagi titulat la seva darrera comèdia, en tres actes i en vers, *L'alegria de Cervera*, estrenada el dissabte passat al teatre del carrer de l'Hospital.

Aquesta comèdia, com totes les de l'autor, es proposa desvetllar dins l'ànim dels espectadors una sensació poètica; l'interès de l'ambient i de la psicologia passen a segon terme; podem dir que totes les cabòries pseudo-científiques de l'art sedient modern són absents de la producció teatral sagarriana: l'autor, un poeta, es proposa de fer ressonar la corda poètica que hi hagi dins el cor del seu públic; la intriga, els caràcters, són per ell mitjans; mai fi. L'argument, un pretext

Natura; si voleu riure sense complicacions, aquí teniu els diàlegs bufonescos dels catedràtics Gatuelles i Picapoll, etc., etc.

Els poemes escenificats de Josep Maria de Sagarra són difícils de criticar amb les normes clàssiques del teatre; hi ha més llibertat i més fantasia que en una obra vulgar de teatre; hi ha una qualitat de llenguatge que per ella sola forma un tot i que sovint és l'èxit de l'espectacle. Car és curiós d'observar que en l'obra dramàtica de Josep Maria de Sagarra, el nostre autor més viu, el cop de teatre, la complicació d'intriga i la gradació de força i de velocitat, és a dir, tots els *trucs*, no hi són o bé hi figuren d'una manera mínima.

En aquesta darrera obra hi ha, encara, una qualitat que l'ha feta més del gust del nostre públic: la seva absència de males persones; tret d'un traguin, dibuixat amb quatre cops de ploma, hi ha sols ànimes plenes de bondat, éssers angelicals, els uns més febles i els altres més sorrots, que topen o s'associen segons un atzar que els mena; però sense cap animositat. El traïdor no hi és enlloc; *L'alegria de Cervera*, per aquest cantó, ens fa pensar en les anomenades *comédies larmoyantes*, que tingueren tant de voga a França a darreries del XVIII i principis del XIX. Potser aquesta condició és la que li dona més ambient d'època, de forma que, sense cap indicació precisa, nosaltres no vacil·laríem a situar la seva acció a finals del XVIII. L'ambient de la composició no és pas postis; és d'ella mateixa.

ROSSEND LLATES

MUSIC-HALL

La dansa i la cançó

La Bella Dorita ha actuat darrerament a l'Eden Concert. Fa un quant temps que es parla molt de la bella Dorita en algunes penyes literàries. Alguns intel·lectuals, que descobriren Charles Spencer Chaplin, dit Charlot, deu anys més tard que el poble, acaben de descobrir la Bella Dorita amb el mateix retard. I no obstant, aquesta artista fa molt de temps que rutlla. Pertany a la vella guàrdia. Nosaltres fa uns deu o dotze anys que la coneixem. La recordem encara de quan feia pornografia a L'As, l'antic Madrid Concert, esdevingut ara Teatre Talia. I la recordem encara de més abans, quan, vingudes després de l'abraca-dabrant rumbista Granito de Sal, ella, la Condesita Zoe, la Lola Montiel i algunes altres inundaven el Paral·lel de sicalipsi. Totes les bones senyores esmentades tenien més cinisme que talent. Però en la Bella Dorita ja s'observava alguna cosa més, una certa sensibilitat, un cert do natural. I, a còpia de tenacitat i de força de voluntat, ha arribat al lloc que ocupa actualment.

Gosariem dir, si no ens espantessin els grans mots, que ha esdevingut una gran artista. Una gran artista del seu gènere, s'entén. La Bella Dorita no força mai el seu joc. No accentua sinó que indica, no subratlla sinó que insinua. El seu art, tot intenció, és fet d'insinuacions subtils, infinitament matisades. Amb un posat mig ingenu mig pervers, amb un desmenjament singular, extreu totes les possibilitats de les paraules de les seves cançons, els treu tot el suc, els dota de doble sentit, gràcies a les múltiples insinuacions del seu gest, que converteixen els seus cuplets en uns petits poemes mímics. La Bella Dorita, naturalment, està completament viciada per l'atmosfera canalla dels concerts. El seu repertori, la seva indumentària, el seu amanerament són d'estrella d'aquelles de *nuevo repertorio*, *lujosa presentación*. Però si sabem desmuntar-se de tot aquest llast fust, podria segurament aconseguir, en les varietats, una situació més digna que la que actualment té.

Fa pocs dies, al Circ Barcelonès, ens ha estat permès de sentir cantar el tango com s'ha de cantar, d'acord amb la pura ortodòxia. És a dir, sense bandoneons, sense bateria, sense violins, sense piano, sense cap d'aquells accessoris desnaturalitzadors que introdueixen els frusts i altres epígons menors, els quals traïen el tango de la mateixa manera que ho faria un cantador de flamenc que es fes acompanyar per una orquestra. Hem sentit cantar el tango com s'ha de cantar, amb acompanyament de guitarres soles. I l'hem sentit cantar per una artista dolenta — la Mary Carmen, que no té la modulació que cal exigir als intèrprets d'aquestes cançons —, però acompanyada per dos bons guitarristes, els Germans Ricardo, que eren els companys de Carlot Gardel. Aquests dos artistes de la guitarra toquen amb accent emocionat i sobrietat de tècnica, sense cap dels virtuosismes i filigranes que sovintegen en els tocadors de flamenc.

Després de treballar una llarga temporada al Hollywood Bar Dancing i al Pompeya, actuen ara a l'Eden les Germanes Ortega. Dues germanes que no ho semblen, car la una és el pol oposat de l'altra. La una, la Juanita, ballarina eminentment clàssica, és l'estil, la línia, la línia que no es contorsiona, que no es desespera, que no s'exaspera, torturada per la passió, sinó que és constantment reduïda a la impassibilitat plàstica, serena i estatutària, tranquil·la i estàtica, fixada en un arabesc definitiu. L'altra, la Regla, vulgarment coneguda per la Pato, minot grotesc i deformat que entusiasma l'Escudero, és l'antítesi de la seva germana. És la passió desfermada, la passió incontrolada, que ultrapassa constantment els límits de la forma. La Pato té aquell *ardor animal* que Levinson descobria en la convulsió del ballador popular en la plaça d'un poblet andalús. Les Ortega treballaven abans separades, i tot anava molt bé. Ara, s'han ajuntat, i la cosa ja no rutlla tan bé. En aquest gènere de conjunt, gènere que, tant si es tracta d'una parella de ball com d'un rengle de *girls*, ha de respectar les lleis de la composició, s'han de conjugar no solament els cossos, ha d'haver-hi simetria plàstica de cames i braços, sinó també s'han de conjugar les expressions, ha d'haver-hi simetria anímica de temperaments. Si aquesta simetria no existeix, alguna cosa coixejarà indefectiblement. I això és el que ocorre al número de les Germanes Ortega, ballarines de talent, però de temperament diametralment oposat.

SEBASTIÀ GASCH

LA MÚSICA

Arnold Schönberg

Arnold Schönberg és una d'aquelles rares personalitats que apareixen de tard en tard en el curs de la història, com encarregades d'anunciar i de prefigurar en llur obra un canvi radical, una mutació profunda en la manera de pensar i de sentir de tota una època.

La transformació s'anunciava ja en les primeres obres de Schönberg, fa més d'un quart de segle. S'ha complert després amb una rapidesa desconcertant. Les obres de

truments solistes; o bé d'aquí al refinament «impressionista» dels *Orchestertücke*, op. 16, per a gran orquestra, i del *Pierrot Lunaire*, op. 21, per a una veu i vuit instruments; i d'aquí, encara, a l'expressivisme dels drames *Erwartung* i *Glückliche Hand*; o bé, encara, a l'objectivitat del *Quintet* per a instruments de vent, op. 26, a la serenitat clàssica de la *Serenata*, op. 24, o de la *Suite*, op. 29, a la pura espiritualitat de l'últim *Quartet*, op. 30, o de les *Variacions*, op. 32, per a gran orquestra... quina fabulosa riquesa, quina varietat d'estils, quina diversitat de modes d'expressió!

I quina profunda originalitat la d'aquest esperit, sempre igual a ell mateix, a través d'una tan prodigiosa variació!

Originalitat manifesta ja, ben bé, en les primeres obres de joventut, com *Nit Transfigurada*, op. 4; *Pelléas i Mélisande*, op. 5, o els *Lieder*, op. 8, que ara tindrem ocasió de sentir a Barcelona, en les quals l'autor usa encara el vocabulari i els procediments tècnics tradicionals.

Originalitat irreductible, sempre; ella explica l'oposició de la massa, ahir com avui. Encara que avui ens és gairebé inconcebible que aquestes obres de joventut hagin pogut irritar els auditors de vint-i-cinc anys ençà. Però és que avui a penes ens és possible apreciar fins a quin punt la novetat de la melodia, de la concepció rítmica i harmònica d'aquelles primeres obres de Schönberg havia de contrariar ja les habituds auditives del públic d'abans de la guerra. Ja no ens en podem fer càrrec; senzillament: perquè tota la música contemporània, en la mida que ha anat assimilant i divulgant les innovacions schöberguianes, ha anat familiaritzant la nostra oïda amb tota una sèrie de noves relacions sonores (dissonàncies), que havien d'ofuscar, abans, l'auditor incapaç de copsar-ne el sentit, per manca d'experiència. L'oïda és el més conservador dels sentits!

Mai, per altra banda, un «revolucionari» no ha estat més profundament lligat i penetrat amb el passat. Hi ha una anècdota de Schönberg significativa en aquest sentit.

Cridat a files durant la guerra, el molestava extraordinàriament que els seus companys d'armes li parlessin de música. Volia ésser soldat i prou. Una de les preguntes que l'irritava sobretot, era aquesta: «Vostè és aquell compositor tan discutit, que ha fet una revolució musical?» A la qual Schönberg contestava, un dia que l'hi feia l'oficial davant de tota la companyia: «Ara ja no puc dir que no. Però he d'explicar com va ésser: un o altre l'havia de fer; i com que ningú no s'hi veia amb cor, finalment m'hi vaig prestar jo.»

Innovador a contraer, en realitat, i dotat d'un immens sentit de responsabilitat. Però també: intuïció genial i intel·ligència poderosa, al servei d'una consciència d'artista insubornable.

ROBERT GERHARD

Palau Música Catalana

ORQUESTRA PAU CASALS

Diumenge, 3 abril, a dos quarts de 6 tarda

Festival Schönberg

dirigit per l'insigne compositor austríac A. SCHONBERG amb la col·laboració de

C. Badia d'Agustí (Sopran)

A. Vilalta (Planista)

Localitats: U. M. E. Passeig de Gràcia, 54

CAMISERIA

F. VEHILS VIDAL

32, Avinguda Portal de l'Àngel, 34
7, Plaça Universitat, 7

Rebudes les millors col·leccions de gèneres per a camises a mida

CEFIRS
POPELINS
SEDES
PERCALS

PREUS BARATS

AVIAT, al

Fantàsio

La pel·lícula singular
CATOLICISMO
Una mel·lusina Febrer y Blay

EL

SULFOPILOL

Remei científic
contra la calvície

GAIREBÉ tots els calbs ho són per la seborrea, aquesta hipersecreció del cap, que es manifesta amb l'aparició de la caspa. La seborrea és el començament de la calvície. Combatre aquella és evitar aquesta.

No es coneix altre específic contra la seborrea que el sofre. I no es coneix més que un medicament que permeti utilitzar aquestes propietats del sofre: el SULFOPILOL, ara de nou ofert al públic.

El SULFOPILOL no és, doncs, un producte empíric, casolà, o de perfumeria, preparat sense responsabilitat científica. Pel contrari, està fet per facultatius catalans i basat en fórmules del gran dermatòleg Dr. Sabouraud. És l'únic remei que li aconsellarà el seu metge, si el consulta. Amb el SULFOPILOL evitarà la caiguda del cabell en qualsevol moment en que es trobi el seu procés de calvície. Amb el SULFOPILOL tindrà, demés, sempre i perfectament el cabell net i sec, evitant que la caspa li malmeti la cabellera i li faci lleig i brut damunt el coll de la seva roba exterior.

En centres d'específics, al preu de 7'50 pts.

LIDO CINE

Temporada de Primavera

Des d'avui fins al 3 d'abril

TODO POR
EL AIRE

Los Calaveras

RECEPTOR Radio CLIMO

enxufable al corrent
sense antena

Preu: 400 pessetes

RAMON CLIMENT

Consell de Cent, núm. 266
Teléfono 28058

LESLLETRES

UNA INCORPORACIÓ

Angel Valbuena i Prat

Tinc per una veritable satisfacció professional d'haver estat l'instrument de la incorporació d'Angel Valbuena i Prat a les lletres contemporànies de Catalunya. Incorporació llargament esperada per ell i per nosaltres, perquè Angel Valbuena i Prat, catedràtic a la Universitat de Barcelona, per bé que format físicament i intel·lectualment a Castella, és nascut a Catalunya. Així, la seva incorporació té alguna cosa de retorn a una cosa pròpia, llargament despartida. Retorn evidentment difícil. L'esperit i la llengua han estat emmotellats en altres latituds, i no és sense esforç que Valbuena i Prat pugui per apropiarse i per identificar-se a les nostres coses. Per bé que la seva naixença li'n fes una obligació no podem estar-nos de remarcar un fet, que desgraciadament no és massa freqüent, i en contra del qual hi ha tants casos d'inadaptabilitat malhumorada i de rigiditat recel inconfornista.

El fet de la incorporació ens interessa, doncs, per ell mateix; i fins i tot, si això fos possible com a símptoma. Però és evident que, a més a més, ha d'interessar-nos per la qualitat literària de l'incorporat. Angel Valbuena i Prat és un dels prestigis més sòlidament fonamentats de la joventut literària espanyola. Com a professional, la seva carrera és una de les més ràpides i brillants que es coneixen. Catedràtic d'Universitat en 1925, quan tot just ha acomplert els vint-i-cinc anys, professor a les Universitats de La Laguna, Puerto Rico, Institut de Barcelona i Universitat de Barcelona, successivament. Mentrestant, i al marge del treball acadèmic, es fa assenyalar per la seva obra crítica. Edita, rigorosament estudiada, obres de Mira de Amescua, Cubillo de Aragón, Calderón de la Barca; estudia la influència de Camoens en la literatura espanyola i publica un sensacional estudi sobre els autors sagramentals de Calderón que li val l'autogracia del Premi Fastenrath (1926). Publica a més a més un manual de poesia espanyola contemporània (Ciap) i una història del teatre castellà (Labor). El teatre ha estat la seva preocupació essencial; preocupació que transcedeix a la seva obra de creació. Perquè en Valbuena i Prat es dona, junt a l'universitari, el creador de poesia i de novel·la. En 1926, Valbuena i Prat publica un llibre narratiu — *Teófilo* — de contingut autobiogràfic, que és molt interessant per a seguir l'evolució del seu pensament. En 1927 publica el llibre «2+4» on l'obsessió teatral de què parlàvem es concreta donant forma dramàtica a la narració. Alternant amb la producció de tota aquesta obra narrativa, Valbuena i Prat cultiva la forma poètica en intents ben remarcables.

D'aquesta convivència entre la forma lírica i el treball erudit es destria la carac-

terística essencial de tota l'obra de Valbuena i Prat. La seva aparició en el món literari correspon al moment de màxima disjunció entre l'erudit i el poeta, com a participants de dos terrenys absolutament distants. El fet que aquesta sigui una promoció, com ja s'ha remarcat, de poetes-catedràtics no és obstacle al que diem. És l'hora de la poesia pura i de l'assaig eixit. En l'obra poètica no ha d'haver-hi més que essències líriques. En l'obra d'erudició deu eliminar-se tot allò que no sigui netament

Angel Valbuena i Prat

erudit. Tot allò que no sigui pura acumulació de materials, dada estricta, detall. La interpretació, l'assaig, l'estructuració idealista són declarats suspectes. Valbuena i Prat trenca decididament amb aquestes posicions la vigència de les quals ve originada per un germanisme exagerat. A Valbuena i Prat l'interessa l'erudició en tant que li dona elements per a la seva interpretació. Interpretació sempre molt lliure, de vegades portada a termes d'una audàcia molt considerable, però sempre personalíssima i sagaç. És bastant difícil de trobar un erudit de la preparació d'Angel Valbuena i Prat, que tingui una sensibilitat desperta com la seva.

A l'hora de la seva incorporació entusiasta a les coses nostres, val la pena que remarcuem aquesta seva excepcional qualitat.

G. D. P.

Sobre una traducció

Vull comptar-me entre els admiradors més constants de Josep Carner, entre els menys difícils a reconèixer tot el que Catalunya ha d'agrair a la seva tasca, llarga ja de més d'un quart de segle.

Per això la meua intenció, en agafar la seva traducció dels *Caràcters* a fi de comentar-la en aquestes pàgines, no era pas la que la realitat m'imposà durament. Pensava que potser trobaria en la famosa *querelle des anciens et des modernes*, alguna cosa útil a la nostra literatura. Per al meu fi primitiu, no calia doncs ni llegir la traducció. Però un cop d'ull haver-me fet adonar de l'escassa quantitat de text, em vaig sentir temptat de fer alguna comprovació, seguida d'altres que donaren per resultat un article purament documental.

Ja publicat l'article, vaig tenir, per conducte particular, coneixement d'uns fets que gairebé em feren penedir d'haver escrit l'article. Almenys, penedir-me que tota la culpa del dissortat llibre, en el meu article, recaigués sobre el traductor, el qual, a fi de comptes, no era sinó la víctima d'una lleugeresa editorial, lleugeresa greu, i que, d'altra banda, no constitueix un fet isolat.

En escriure el meu article, no tenia altres elements de judici que un exemplar de la traducció i un altre d'una bonica edició antiga de La Bruyère. En circumstàncies normals, això basta per jutjar. No podia saber que Carner era víctima d'una barreja que no pot trobar cap mena d'excusa.

Corroborar el que m'havia estat dit, amb la signatura de Josep Carner apareixien, a la Publicitat del passat diumenge, aquestes ratlles, nobles i explícites:

«Es un expertament *uncalled for* el que he hagut de suposar: que un reflector ben intencionat em descobrís, ensems, en sabatilles i en l'edat ingrat. La traducció d'un fragment dels *Caràcters* adés publicada fou escrita a raig vint anys enrera: lliurada fa cosa de tres lustres (com a bestreta, remunerada com a tal bestreta, en l'entesa de futura completió i obligada revisió del tot) en una d'aquelles hores, encara juvenívols, i empsés per la urgència de qualsevol fretura. En l'estat de no pas closa revisió de la nostra llengua (deixant de banda la utilitat d'aprofitar algun assaonament de l'escriptor que bé pot haver-se produït en un quint de segle) potser no és ben encisat de publicar un vell manuscrit sense avis a l'autor: que hom hagi editat els tres pams sense esperar de tenir tota la peça, és cosa per a mi inexplicable. Ignoro qui sigui l'actual fragment de l'Editorial que ha publicat aquell fragment. Ni, curiosament, no m'ha estat adreçat un sol exemplar del llibre aparegut. No pas que ni d'això ni de res faci jo cap retret; més que més no tenint el propòsit de rellegir el mal fetat de provatura, per a la qual, ben segur, jo em mostraria més sever que no pas vos.»

Sóc el primer de lamentar que l'experiment hagi estat *uncalled for*, i que hagi recaigut sobre Josep Carner.

Però, per això mateix, penso que val la pena de preguntar si és lícit que una direcció no sigui sinó nominal. (Ja fa temps, parlant de la traducció de *La folia d'Almayer*, de Conrad, apareguda en la mateixa col·lecció que els *Caràcters*, ja insinuava alguna cosa per l'estil.) Penso que val la pena de preguntar si és tolerable un atemptat contra el prestigi d'un escriptor com aquest de què Carner ha estat víctima.

Swift anomenà «la repugnància tasca de rellegir-se», fins passat tant de temps que allò que escrivíem ja ens fos tan distant que ens semblés d'un altre.

En vint anys canvia prou la manera literària d'un home — i ha canviat tant, en aquests vint anys darrers, la manera d'escriure el català —, que res no hi ha més fàcil que comprometre un escriptor exhumant-li textos que ell, d'haver de tornar a publicar, no deixaria de sotmetre a una revisió total, si és que els creia aprofitables.

I més encara si es tracta del primer raig d'una traducció començada potser per gust i com a exercici. De mi puc dir que el primer raig de totes les traduccions que he fet, no hauria estat bo sinó per fer-me quedar de la pitjor manera possible. Si algú s'hagués apoderat del manuscrit en la seva forma primitiva i l'hagués publicat tal com es trobava, gairebé m'hauria cregut víctima d'un acte de sabotatge.

No em dol rebotegar la veritat allà on sigui. No he de modificar res del meu article de tres setmanes enrera pel que fa a la traducció catalana de l'obra en qüestió. Només em cal fer constar — i hi procedeix amb la millor disposició del món — que el traductor no hi té cap culpa; al contrari, ell és el més perjudicat, ja que el seu nom avala — ben a contracor, quin dubte hi ha? — un llibre que, per tot de raons de tècnica editorial i de dignitat literària, ningú no voldria tenir sobre la consciència.

JUST CABOT

ENTRECREUAMENT D'INFLUÈNCIES

Goethe i Fichte

Una evolució tan ràpida i precisa com la que té lloc a Alemanya en l'època que va de mitjans del segle XVIII a mitjans del segle XIX, no es veu cada dia. Es una evolució no gaire difícil de seguir, perquè té autors prou destacats per anar marcant l'evolució del pensament germànic.

Goethe és un creador del romanticisme. Però aquest romanticisme té una nota típica: el pessimisme. Goethe és un d'aquells

seves idees es transformen. Ens sembla que la girada del romanticisme destructor cap al «deure» es troba en el *Don Carlos*. Diu Schiller: «Concediu la llibertat de pensament; signeu la llei.» Aquestes paraules del marquès de Posa a Felip II tenen per mi una gran importància com a demostració de l'evolució del pensament de Schiller: la idea de la llei. La llei com a salvació. Ens trobem en el camí del deure.

I aquest «deure» s'accentua en les obres històriques de Schiller i en la seva profeta

Cambra de treball de Goethe

creadors de la «llibertat» germànica. Es una llibertat netament pessimista, de derrota, de triomf negatiu.

Cas primer de llibertat: el *Goetz* — digui's el que es vulgui, el *Goetz* és una obra nacional —. Cas primer de pessimisme agut: el *Werther*. Aquestes dues obres marquen un to romàntic de llibertat i pessimisme alhora. Cap autor — seguidor — tan clar en aquest doble sentit com Klinger.

Schiller és en la seva primera fase un goethià. Però un goethià, un romàntic diríem, tan allunyat en extremisme de la idea goethiana que es fa difícil veure-ho. Remarquem: *Els Bandiders*; *Carles Moor* és, al nostre entendre, un segon Goetz més pessimista, i la tragèdia «burguesa» *Lluïsa Müllev* té per protagonista un Werther femení. La influència indirecta de Goethe en Schiller és influència d'escola romàntica, que precisament per ésser romàntica és nacional. Hi ha cap romanticisme que no sigui nacional? Els autors diran el seu desdeny contra la pàtria terrenal; tanmateix la majoria dels seus herois seran profundament nacionals.

Si llegint el *Werther* ens fa l'efecte que Goethe és identificat amb Rousseau, Schiller és encara més roussonià. Schiller té com a base l'escola de Carles de Wurtemberg, plagat de l'Emili. Potser, però, més que res forma, no fons. I no és solament Schiller el seguidor de Rousseau, sinó també tota la generació de l'època. Domina, doncs, la Naturalesa.

Schiller, però, rebrà la influència de Kant. Per dir-ho breument: Kant és l'oposat a la idea romàntica. Kant oposa al principi de «llibertat» destructor germànic, el principi del «deure». I les seves obres marquen aquesta orientació. No és un deure («nacional»); és, encara, un deure universal, que s'oposa a la idea de llibertat també universal dels poetes romàntics.

Schiller rep la influència kantiana i les

cia de destrucció napoleònica. *Wallenstein* és en aquest sentit una fita més en la teoria del deure. Aquest deure és en Kant, i per tant en Schiller, universal; tanmateix *La donzella d'Orleans* i *Guillem Tell* són ja cants patriòtics.

Si l'obra de Goethe influeix en Schiller, passa també al revés. La idea kantiana adoptada per Schiller passa — és clar que més debilitada — a l'autor del *Faust*. Algunes de les seves balades i *Herman i Dorothea* en són una prova.

Fichte primerament al·ludirà també el deure universal. «Quina és la pàtria de l'europeu civilitzat? És l'Estat que va al davant de la civilització europea.» Tanmateix la realitat és una altra, i quan té lloc la topada entre França i Prússia, Fichte es convertirà en un «deure nacional». Els seus *Discursos a la nació alemanya* marquen ja un to patriòtic formidable, i quan parla de l'escola nacional — ideant una nova forma de l'ensenyança Pestalozzi — i de l'única llengua veritablement viva: l'alemany, no resta cap dubte.

Heus ací com en un segle escàs té lloc la virada de les idees en els dos extrems més oposats: des del crit de llibertat destructor de tot l'existent, antipatriòtic i pessimista, fins a la teoria del «deure nacional».

I Goethe gairebé viu totes aquestes idees oposades, que influeixen en les seves obres, àdhuc en el *Faust*. Quan Goethe escriu el *Fragment del Faust l'any 1790* està soddallat de romanticisme destructor: la idea de Margarida i els seus blasmes a l'Imperi Romà — pàtria — són les dues idees que informen l'escola romàntica de l'època. En canvi, el *Faust* definitiu, tant la primera com la segona part, enclou una idea que en molts punts és diversa. L'òrbita de Kant-Schiller influeix visiblement en els moments més tardans de Goethe.

ENRIC LAPORTA

Influència vital de Goethe

La biografia és matèria crítica perquè no solament és tasca de la literatura comparada la recerca de textos equivalents. La influència no és concretament un afer de servitud en l'obra, sinó també en la simple actitud humana. Ara, mentre s'estudien les influències de Goethe a Catalunya, trobo que hi ha massa gent que remena textos poètics. I caldria revisar textos humans, gestos vitals, biogràfics! Fa pocs dies vam d'aquestes mateixes pàgines refusava el brillantíssim parell Maragall-Goethe establert recentment per Gaziel. Hom podrà trobar relacions d'influència i servitud en els textos literaris, però vitalment, totalment, l'ambient que envolta la vida de Goethe — la cort de Weimar — era una cosa molt distinta de l'ambient — la torreta de Sant Gervasi — que volta la vida de Maragall. Podran tenir, i en això Gaziel encerta plenament, la mateixa funció de contenció o de vàlvula. Però és tan diversa l'actitud!

Si nosaltres rellegim — i cal rellegir-la —

l'obra de Xenius, veurem que si un comparatista no trobés textos clars d'influència goethiana, trobaria en canvi una gran quantitat d'actituds vitals a la manera de Goethe. Aquest és el cas invers de Maragall. És la vida, més que l'obra, que rep la influència.

Deixant de banda les cites goethianes que arriben a ésser una obsessió, deixant de banda els temes goethians freqüentíssims — recordem aquella meravellosa glosa de *La solitud de Faust* (Glosari, 1916) — hi ha un seguit d'actituds vitals la clau de les quals cal cercar en Goethe. El concepte escengràfic de la vida, la teatralitat artística, l'elegància formal, una mica d'hedonisme, el narcisisme, el gust pel saló aristocràtic. «Ser lo que se llama ser, quisiera ser Goethe», ha escrit recentment el glosador. I, a *La Vall de Josafat*: «Es impossible parlar de Goethe tranquil·lament. Ho destorba una cosa dura de confessar, però impossible de desconèixer. — Ho destorba l'enveja.»

Cal anotar junt als textos influenciats les vides influenciades, en un panorama total que es faci sobre el tema. Cal tenir en compte, també, que l'exemple de la seva vida representa molt en la figura de Goethe. Potser per això que s'ha pogut dir que l'obra màxima de Goethe és *Conversacions amb Eckermann*, és a dir, el llibre que té davant de la vida meravellosa de Goethe una més exacta qualitat de mirall. — D. P.

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIU

LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

2 novetats franceses d'èxit:

LE NOUD DE VIPÈRES (roman)
par François Mauriac, 15' — Frs.

L'amant de Lady Chatterley
par D. H. Lawrence, trad. par
F. Roger-Cornaz, 15' — Frs.

Demaneu-les a la
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

LE ARTS - DISCOS

L'actualitat artística Els "noucentistes" de València

DISCOS

Pintura decorativa

Hom parla sovint de les pintures del Saló de Sant Jordi del palau de la Generalitat, realitzades en el període dictatorial; de la conveniència de substituir-les per altres més adients a la nostra història nacional i pictòrica. Veritablement, ni la nostra Història ni la nostra Pintura queden suficientment representades al Saló de Sant Jordi. La majoria dels plafons són de migrades

Plafó de Domingo

qualitats artístiques i el conjunt sobradament embafador. Aquells paraments projectats pel renaixentista Blai es mereixen una altra companyia més digne.

Però, amb què i per qui s'haurien de substituir? La resposta és compromesa. Evidentment, tenim sobrats pintors de vàlua per a emprendre's amb èxit l'empresa. Però l'autèntica pintura mural és, actualment, desconeguda entre una bona part dels nostres millors artistes i no precisament per culpa d'ells. Hem vist que un pintor eminent, com ho és Joaquim Mir, no ha reeixit en les pintures del pati dels tarongers del mateix palau. Les pintures de Viladrih a l'escala de l'Ajuntament són una altra mostra — més convincent encara — de resultat negatiu.

Davant de les insulses pàgines històriques del Saló de Sant Jordi, podem oposar-hi, en canvi, les pintures murals de Nogué, Obiols, Gali, Labarta, Humbert, Tògors i de molts altres que ara, malauradament, ens descuidem.

Abans, doncs, de decidir-se a emprendre la renovació mural de l'històric saló, s'hauria de tenir en compte tots els antecedents per evitar un nou fracàs.

Al meu entendre, s'hauria de convocar a un concurs lliure tots els artistes catalans. Però, el més important — com en tots els concursos — és l'encert en la tria dels membres del Jurat qualificador.

Deixant un tema de tanta transcendència, voldríem remarcar l'exemplaritat dels dirigents del Café de la Rambla, perquè tot el que sigui en benefici de la bona pintura decorativa hem d'agrair-ho com es mereix.

En les parets d'aquest establiment hi ha una sèrie de plafons decorats per pintors de reconeguda categoria. Els baixos relleus de l'escultor Casanoves i les pintures de Canals, Carles, Humbert, Obiols, Junyent, Gali, Domingo, Benet, Camps-Ribera i Farré són dignes de anotar-les, com a remarcables possibilitats que podria tenir el

conreu de la pintura decorativa entre els nostres pintors.

Citem, també, la decoració de Benigani i les pintures de Commeleran i Camps-Ribera, al Café Català. I, confiem en què l'exemple donat pels dirigents d'aquests dos establiments serà seguit per altres industrials.

El C.I.R.P.A.C. de Barcelona

Alguns membres del Comitè Internacional per a la Resolució dels Problemes d'Arquitectura Contemporània acaben d'arribar a la nostra ciutat per celebrar la segona reunió preparatòria del congrés d'arquitectura del C. I. R. P. A. C., que tindrà lloc a Moscou, durant el pròxim mes de setembre.

Aprofitant aquesta avinentesa, s'han organitzat diverses conferències: Walter, Gropius, Le Corbusier, Giedion, Bourgeois i Van Esteern ens parlaran dels principals problemes arquitectònics.

Encara que no és hora de descobrir el C. I. R. P. A. C., cal remarcar, una vegada més, l'eficàcia d'aquest Comitè internacional en la coordinació de les noves tendències constructives. Amb un element director que ordeni tota mena de recerques en el fet arquitectònic contemporani, és possible que s'aconsegueixi una major depuració del nou estil. Perquè, tot i la juvenesa de la construcció funcionalista, en algunes construccions modernes ja comencen a aparèixer els primers *poncifs* estilístics; i si l'arquitectura nova vol ésser vivent, cal que els extermini, des d'ara.

Joan Colom

A la Sala Barcino, Joan Colom exposa una sèrie important de dibuixos. Indrets característics de nostre país, festes d'esbarjo, re-cons exquists de pobles i ciutats, són plasmat amb agilitat, diríem sorprenent, si no coneguéssim el mestratge de Colom. Però amb tot i estar habituats a la bona dicció d'aquests dibuixos, hem tingut una agradable sorpresa en llur acoloriment. Perquè, a part del seu valor estructural, hi hem anat — com a novetat apreciable — *delicats rapports* dels colors que determinen una expressió més afuada del dibuix.

Els Evolucionistes a Madrid

Segons les nostres informacions, l'exposició a Madrid de les obres dels nostres Evolucionistes no ha tingut l'èxit que esperàvem.

El públic més selecte de Madrid sembla que, tot i reconèixer el valor intrínsec de les obres exposades, les ha considerat com un retrocés inoportú a l'art del segle passat. Els nostres Evolucionistes han estat acusats de retornar a Fortuny i Martí Alsina.

En assabentar-nos d'aquestes reserves, tot seguit se'ns acudí una frase — que ja hem citat alguna vegada — sobre el sentit artístic madrileny: a Madrid han passat del llum d'oli a l'electricitat sense passar pel gas.

Sembla que els madrilenys no han acabat d'entendre per què els nostres Evolucionistes no procuren estar a la *page*. I, en això, ens permetem observar que hi ha moltes maneres d'estar a la *page*, una de les quals és el retorn a la pintura pictòrica i l'escultura escultòrica, després d'haver passat per altres recerques, avui ja sobrepassades. La modernitat dels nostres Evolucionistes és, precisament, haver superat el prejudici de l'anomenat *estil modern*.

Altres exposicions

De les actuals exposicions cal subratllar les obres de Martrús, Commeleran i Muntané.

En la Sala Parés, l'escultor Martrús continua, i a més a més perfecciona, l'obra correcta i graciosa de l'anterior exposició.

Una major agilitat en la modulació dels elements escultòrics i, particularment, una superació de l'estil, és el que hem anomenat en les noves escultures de Martrús.

Commeleran ens mostra, a les Galeries Syra, dibuixos excel·lents, algunes pintures molt estimables, i d'altres només discretes. El *novo-fauvisme* d'aquest jove pintor passa per un període confusionari que aviat voldríem veure resolt. Commeleran té una retina prou sensible per aconseguir-ho.

Les pintures de Muntané, exposades a La Pinacoteca, són una mostra evident del bon camí emprat, des d'ara, per aquest dotat artista. Muntané s'ha després del seu anterior colorisme decoratiu i ha adquirit, d'altra banda, una contenció de la paleta, per la qual expressa una emotivitat més profunda del model. En els bodegons, però, l'academisme és excessiu.

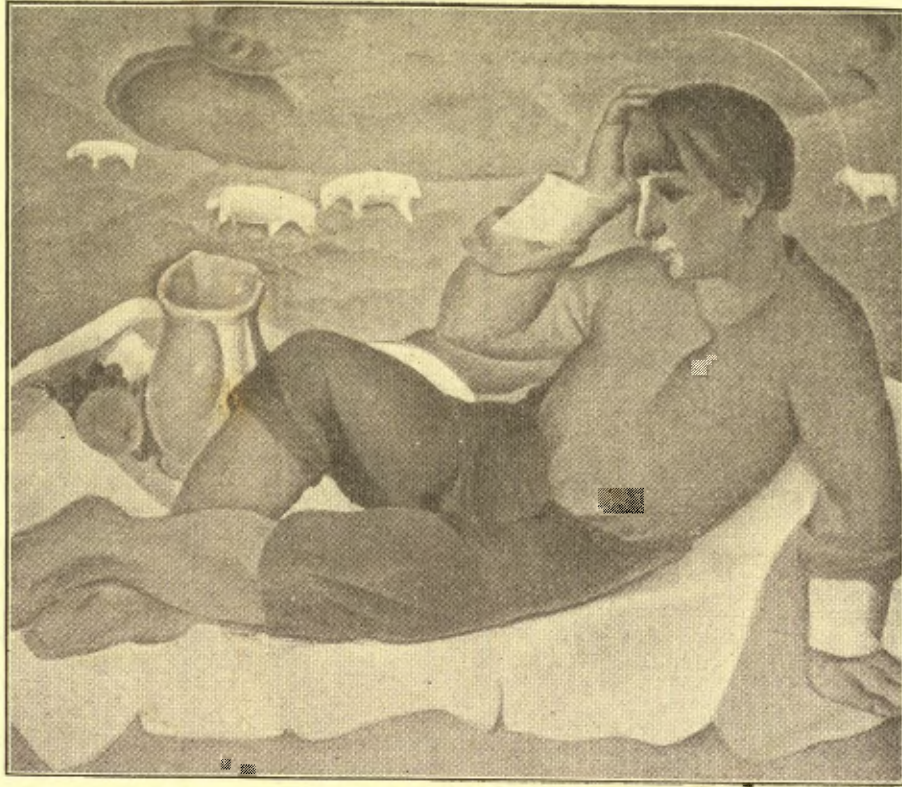
M. GIFREDA

Sota el patrocini de l'Ateneu Mercantil, el Grup d'Artistes Ibèrics ha organitzat, a València, una Exposició d'Art Noucentista i, en ella, una sèrie de conferències explicatives.

Per a judicar la nova exposició cal tenir en compte, sobretot, la seva missió tàctica. Tot i haver-se iniciat, ja fa uns anys, en la desapareguda Sala Blava, una política antisorollista, la situació artística de València no ha estat gairebé modificada. Ales-

l'exposició de València és inoportuna i nociva. Potser arriba adhuc a comprometre per uns quants anys més l'esdevenidor artístic de la ciutat. Deixant, però, de costat aquesta inoportunitat estratègica, donaré algunes dades de l'exposició.

Poques novetats. Potser la principal és la incorporació del cartellista Renau a la pin-

Pere Sánchez. — Diví pastor

hores — ja fa quatre o cinc anys — Sánchez i Lahuerta produïren una impressió d'estranyesa i ben aviat foren oblidats; ara, davant les obres de Pere Sánchez i Genar Lahuerta, hom repeteix aquella actitud del públic. Meshores, Solana exposa un conjunt orgànic de la seva producció, suficient per a «documentar» a tothom; fet i fet, com si res no hagués passat, els bodegons de José Gutiérrez Solana a la present exposició noucentista sorprenen el públic com a cosa nova i imprevista.

Doncs bé, és que a València són inútils aquests esforços de catequesi artística? O és, potser, que adesiara han estat erròniament dirigits, torçadament plantejats?

En aquesta exposició, cal dir-ho, «ni estan todos los que son, ni son todos los que están». Degut, probablement, al caràcter de propaganda que té aquesta exposició, el seu contingut és heterogeni i desigual en tendències i en qualitats. Un bon conexeidor triarà fàcilment dintre aquest recull alguns exemplars excel·lents. El «parvenu», però, sols treurà una gran confusió i una major prevenció i impermeabilitat contra l'art modern. A mi no em sembla mal que hi figurin junts Sunyer i Solana, Rosario de Velasco i Lahuerta; el que trobo malament és, en primer lloc, la falta d'un pla orgànic, d'unes normes que facilitessin l'orientació al públic mitjà. I, en segon lloc, el «contraban», junt a bons exemplars, d'altres realment impresentables per la seva lamentable qualitat.

L'exposició té aspecte de Saló de Tardor — i en realitat ho és: gairebé la major part de les obres exposades han figurat en manifestacions d'aquesta mena —. Però si un Saló de Tardor és, per essència, un conjunt heterogeni en el qual tot pot entrar, cal recordar que els Salons de Tardor són vàlvula d'eixida pròpia de ciutats molt cultivades en l'ordre artístic. Però és absurd donar a un públic verge, en el començament d'una tasca d'iniciació, un conjunt heterogeni i desigual que el *desmoralitza*.

Estimo, doncs, que l'estructura donada a

tura, en un post-impressionisme decoratiu francament rebutjable. Així doncs, continuen hegemonitzant la pintura valenciana Pere Sánchez — l'habilitat artesana del qual es depura de mica en mica — i Genar Lahuerta. D'altres pintors valencians (i dintre ells, és clar, Pinazo i la seva filla), més m'estimo no parlar.

De Catalunya, Sunyer (que amb motiu de l'exposició ha estat a València uns dies) presenta dos olis que són, amb els tres Solana, el millor. En canvi una figura de noia que ens ha tramès Francesc Domingo no reflecteix la qualitat excel·lent d'aquest pintor.

Solana ha enviat tres bodegons esplèndids, amb la seva peculiar coloració. Vázquez Díaz també presenta un oli, de poc interès.

El més curiós, com ja ho fou al darrer «Saló de Otoño» de Madrid, és l'aportació de la pintora Rosario de Velasco. El *bany*, ja molt conegut, és a València acompanyat per un auto-retrat delicadíssim, per una Verge de depurada estructura, i per uns olis que recorden lleugerament Giorgio de Chirico. Rosario de Velasco continua marxant cap al primer pla dels pintors actuals.

D'escultura, l'exposició noucentista està prou bé. Planes i Vicent Marco en porten la principal part. Tant de bo el mateix encert hagués presidit la part pictòrica de l'exposició.

Han vingut conferenciants: Manuel Abril, Juan Chabás, Benjamín Jarnés, i d'altres. De totes maneres em sembla que al públic cal orientar-lo, en les seves iniciacions, per procediments més visuals que oratoris. Per no haver-ho estimat així, els organitzadors de la manifestació noucentista de València, espero — i prou que voldria equivocar-me — que malgrat la seva bona voluntat el resultat haurà d'ésser tan estèril com el de la desapareguda Sala Blava.

VICENS GENOVES AMOROS

València, març de 1932

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

—No ens hem recordat dels entremesos!
—Es veritat, senyoreta. Que en som de badoques!
(Ric et Rac, París)

L'home que s'ha cregut al peu de la lletra que la T. S. F. substitueix els diaris, vol matar una mosca.
(Life, Nova York)

—De manera que vol ser el meu gendre?
—No és així exactament. El que vull és casar-me amb la seva filla.
(The Passing Show, Londres)

—Torna a dins! Ara que acabo de fregar els esglaons hi deixaràs tota la brutícia de la casa!
(The Passing Show, Londres)

Música frívola

Hem pogut fer una tria de música de jazz que no sigui de fragments de cinema sonor, i això en els discos ja comença d'ésser difícil, ja que aquesta música, que sempre és igual, abasta gairebé tota la publicació de jazz. Començant per valsos, hi ha el que interpreta l'orquestra Ambrose, *Save the last dance for me*, en el qual la melodia no pren aquell caient melangió que s'acostuma en aquesta dansa, sinó que, al contrari, és ben animada, conservant sempre el ritme corresponent. L'orquestra Victor interpreta un altre vals, *Abandonado*, que sembla un tema d'alguna cançó napolitana pel seu caràcter amable, al qual contribueix la particular composició d'aquesta orquestra a base d'augmentar el domini dels instruments de corda. Si els discos han d'ésser en moltes ocasions animadors de la dansa, és molt convenient aquesta edició de 30 centímetres que permet una audició de més durada.

Dos fox de jazz «hot» van en el disc que omple l'orquestra Duke Ellington Cotton Club. Per a interpretar aquest gènere cal en els instrumentistes una perfecció que arribi a un domini absolut de l'instrument que permeti totes les acrobàcies imaginables, i cal dir que no sempre l'assoleixen els components d'aquesta orquestra, refiant-se més d'obtenir sonoritats extravagants que conjunts. De tots dos fox preferim *Stevadors Stomp*, de ritme ben definit.

Els discos de «criollo» van estenent-se per arreu. Especialment els ballables de Moisés Simón s'han guanyat l'anomenada de tots els públics. Un nou conjunt es presenta aquest mes: la Banda Criolla de Rico, que dirigeix aquell artista, i indubtablement resulta un encert prescindir dels instruments de corda en aquestes obres d'instrumentació sorollosa. L'anomenat *Los tres golpes*, fox que segueix estilitzat el ritme de la rumba cubana, és tota una troballa per la forma amb què és interpretat: sense cadències extremes que lleven a aquesta dansa el sensualisme que produeix escollir-la en altres ocasions.

També l'orquestra Victor interpreta *Boabdil*, fragment del músic eslovac Moszkowski. No és possible saber quines afinitats hi ha entre els músics russos i l'ambient andalús. El fragment s'anomena *Malagueña* i segurament per a donar-li aquest atribut l'autor no va tenir més que motius molt subjectius, ja que és molt personal la interpretació que dona aquest autor a aquell ambient.

L'artista de cinema Rosita Moreno, que només es coneixia com a ballarina, sembla també que es dedica a la cançó, i mostra d'això són dos fragments amb els quals omple un disc en companyia de l'Orquestra Demon's Jazz. No sabem del poeta Carner-Ribalta aquesta facilitat per a fer aquests versos que ha musicat el mestre Demon. Una observació també: per què comprimir tant les sonoritats de l'orquestra? No cal respondre que aquí el nom de l'artista és el que domina, ja que en aquest cas tota la seva anomenada no passa al disc, que només recull la veu.

J. G.

Save the last dance for me. — Vals. — Orquestra Ambrose. — Companyia del Gramòfon, AE 3904. — *Oh mo'nah.* — Fox. — *Idem id.*

Abandonado. — Vals. — G. Posadas. — Orquestra Victor. — Companyia del Gramòfon, AF 474. — *Boabdil.* — *Malagueña.* — Moszkowski. — *Idem id.*

Stevadores Stomp. — Fox. — Orquestra Duke Ellington Cotton Club. — Companyia del Gramòfon, AE 3876. — *Sweet jazz of mine.* — Fox. — *Idem id.*

Los tres golpes. — Rumba cubana. — Banda Criolla de Rico. — Companyia del Gramòfon, AE 3875. — *A una rosa.* — *Soy cubano.* — *Idem id.*

Cuando voy con Johnny a un te. — R. Moreno. — Orquestra Demon's Jazz. — Companyia del Gramòfon, AE 3930. — *Primavera.* — *Idem id.*

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

Què és la neurastènia?

Els excessos de tota mena, els disgustos i contrarietats donen lloc a una debilitat del sistema nerviós, que es transforma en insomnis, desgana, vertigens, malestar, símptomes tots de neurastènia, que es venen amb tanta major rapidesa com més de pressa s'ataca llur origen amb l'energic reconstituent Fosfo-Glico-Kola Domènech, que en pocs dies torna el benestar i dissenys de viure.

Ell. — I els teus pares han donat el consentiment?

Ella. — No encara. El papà no ha dit res, i la mamà espera que digui alguna cosa per dir tot el contrari.

(Le Matin, París)

—No, no t'hi casis. Es tan vella, que aviat et començaria a donar nêts.

(Le Rire, París)

En una recepció a casa la viscomtessa Astor, Gandhi va trobar que les dones només anaven omig vestides.

(Life, Nova York)

—Fa vint anys que surto a passeig cada dia, i no he trobat mai un sàtir. Quina pega que tinc!

(Le Journal Amusant, París)

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU

VERDAGUER, CALLÍS, 3, 6 i 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

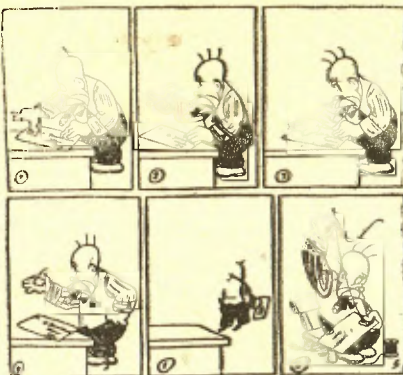
Correus: Apartat 190
Telèg.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 939

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berça (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

EL SEGELL DE CORREUS

(De l'àlbum Les desgràcies d'Adamson, d'O. Jacobson, editat a París per Etock.)

Un dels atracadors. — Tingui aquest vano. Com que acabem d'establir-nos en aquest barri, fem un obsequi als clients.

(Ric et Rac, París)

AGULLES
GIOCONDA

Si voleu obtenir el màxim so del disc i el mínim desgast, useu sempre agulles GIOCONDA. Cada agulla porta el nom gravat. Capsa de 200 agulles 2'50 ptes.

Venda a l'engròs:

A. GUARRO
RAMBLA CATALUNYA, 7

PASTILLES ASPAIME

GUAREIXEN RADICALMENT LA

TOS

PERQUE COMBATEN LES SEVES CAUSES:

COMPOSICIO:

Sucre, llet, b., 5 ctgs.; extracte regalèsia, 5 ctgs.; extracte diacodi, 2 milg.; extracte medul·la vaca, 3 milg.; Gomenol, 5 milg.; sucre mentonísat, quantitat suficient per a una pastilla.

Catarros, ronqueres, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma i totes les afeccions en general de la gola, bronquis i pulmons

Dibuix de J. Commeleran, que figura a l'exposició oberta des del dissabte, dia 26, a les "Galeries Syra". (Carrer Diputació, 266)

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIO

El Sr.

que viu a

carrer

n.º

es subscriu a **MIRADOR**

pel preu fixat de **3'50 ptes.** trimestre.

de

de 193

Signatura

ANUNCIANTS...!

Una formidable organització completa en publicitat
El mitjà de propagar amb èxit els vostres articles per tota
Catalunya i Illes Balears, és el que us ofereix constantment

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

(Nom i marca registrats)

Les campanyes de propaganda que se'ns confien pel sistema de diapositiu-projecció, són ideades i visionades amb tota pulcritud, **essent** per tant, **llegides** mensualment per **milions d'espectadors**, probables consumidors dels gèneres que s'anuncien

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.º - Tel. 16660

Avda. Menéndez Pelayo, 85, 1.º: MADRID